

De regionale jobdynamiek in tijden van crisis en heropleving. Een vergelijkende analyse van Brussel, Vlaanderen en Wallonië

Caroline Vermandere, Karen Geurts en Ludo Struyven (HIVA - KU Leuven)

April 2012

Working paper in het kader van de Federgon leerstoel 'Dynamiek van de arbeidsmarkt'.

De regionale jobdynamiek in tijden van crisis en heropleving. Een vergelijkende analyse van Brussel, Vlaanderen en Wallonië

Caroline Vermandere, Karen Geurts en Ludo Struyven (HIVA - KU Leuven)

Abstract

Deze working paper brengt voor het eerst de brutostromen op de Belgische arbeidsmarkt in kaart tot op het regionale niveau. De paper betreft de periode 2008-2010 en brengt dus de arbeidsdynamiek tijdens een neergaande en heroplevende conjunctuurfase. De analyse is gebaseerd op DynaM-cijfers. Deze nieuwe databank omvat ruim 99% van de loontrekkende werkgelegenheid en is aangemaakt op basis van de administratieve databanken van RSZ en RSZPPO. Het beeld van de arbeidsmarktdynamiek in de drie Belgische regio's verschilt grondig van elkaar. De Waalse economie is weliswaar klein maar vertoont een jong, dynamisch beeld met een stevige ondernemingsdynamiek en een schokbestendige arbeidsvraag. Het Vlaams Gewest heeft een grote, sterke economie maar laat een minder toekomstgericht beeld zien, met een beperktere ondernemingsdynamiek en een arbeidsvraag die slechts traag herneemt na conjuncturele inzinking. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest steunt de arbeidsmarkt hoofdzakelijk op de dienstensectoren met een typisch turbulente jobdynamiek.

Working paper in het kader van de Federgon leerstoel 'Dynamiek van de arbeidsmarkt'.

Inhoud

Inleiding	4
1. Conjunctuur en werkgelegenheid	5
2. Dynamiek op de regionale arbeidsmarkten	7
Conclusie	23
Bijlage 1 Methodologie	25
Bijlage 2 Cijfers en tabellen	30
Bibliografie	49

Inleiding

Achter de welbekende nettowerkgelegenheidsevoluties gaat een grote arbeidsmarktdynamiek schuil van jobs en bedrijven die worden gecreëerd en weer verdwijnen. Een analyse van deze onderliggende dynamiek biedt een beter inzicht in de structuur en werking aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt. Meer dan een statische vergelijking van nettoverschillen tussen enkele momentopnames, onthult een dergelijke analyse een dynamisch proces van creatie en destructie van arbeidsplaatsen, van startende en stopgezette, groeiende en krimpende ondernemingen. Voorliggende working paper focust op de Vlaamse, Waalse en Brusselse regionale arbeidsmarkt en toont drie grondig verschillende arbeidsmarktstructuren.

De analyse is gebaseerd op een uniek en gedetailleerd databestand: de DynaM-data. Deze werden ontwikkeld door HIVA - KU Leuven en RSZ met als specifieke doelstelling de bewegingen op de arbeidsmarkt in kaart te brengen die verborgen blijven achter nettostatistieken. De wetenschappelijke ondersteuning van het DynaM-project wordt mogelijk gemaakt door de Federgon Leerstoel 'Dynamiek van de arbeidsmarkt'.¹

De DynaM-data zijn een bron voor heel wat onderliggende informatie over de structuur en werking aan de vraagzijde op de arbeidsmarkt. De data tonen het volledige samenspel van ondernemings- en werkgelegenheidsdynamiek bij zowel startende en stopgezette als groeiende en krimpende ondernemingen. Analyses hoeven zich niet te beperken tot maar één van de meespelende factoren, wel integendeel. Het is pas vanuit een volledig beeld dat ze de basisfundamenten blootleggen waarop een toekomstgerichte en weerbare arbeidsmarkt is gesteund. Twee aspecten van de dynamiek komen in deze working paper aan bod.

Ten eerste toont de dynamiek hoe de arbeidsmarkt zich van binnenuit vernieuwt: uit onderzoek blijkt dat in gezonde economieën de creatie en destructie van jobs en de start en stopzetting van ondernemingen hand in hand gaan (Davis, Haltiwanger & Schuh, 1996). Het samenspel van creatie en destructie weerspiegelt hoe de arbeidsmarkt zich flexibel aanpast aan veranderingen in de technologie, de vraag van consumenten en/of internationale concurrentie. Dat hierbij ook jobs verloren gaan en bedrijven verdwijnen is onvermijdelijk, maar hoeft geen teken te zijn van economische neergang. Integendeel, een dergelijke dynamiek draagt bij aan economische groei wanneer arbeid wordt gerealloceerd van minder naar meer productieve bedrijven (Foster, Haltiwanger & Krizan, 2001). Zo wordt tevens ruimte gemaakt voor jonge bedrijven, die een belangrijke bijdrage leveren aan de creatie van nieuwe werkgelegenheid (Haltiwanger, Jarmin & Miranda, 2010).

Vervolgens omvat deze studie naar de dynamiek van de arbeidsmarkt niet één, maar twee bewegingen: enerzijds de mate waarin een regio weerstand kan bieden aan het verlies van jobs in tijden van conjunctuurele neergang, anderzijds de mate waarin deze regio opnieuw opveert zodra de conjunctuur zich herstelt. Dit stemt overeen met twee componenten van 'economic resilience' of veerkracht zoals in de regionaal-economische literatuur wordt geconceptualiseerd (Davies, 2011; Simmie & Martin, 2010).

De working paper start met een korte schets van de economische context en arbeidsmarkt in het Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit beeld sluit aan bij de vaststellingen van NBB-INR (Regionale rekeningen, NBB-INR, 2012). Vervolgens worden de dynamische bewegingen achter deze cijfers uitgediept op basis van het DynaM-databestand. De paper focust op een turbulente economische periode (2008-2010), met eerst een terugval en zelfs recessie en daarna een aanzet tot heropleving van de economie. De regionale arbeidsmarkten blijken onderling sterk te verschillen, zowel wat arbeidsmarktdynamiek betreft als inzake de veerkracht waarmee conjunctuurschokken worden opgevangen.

¹ Voor meer info: zie www.dynam-belgium.org

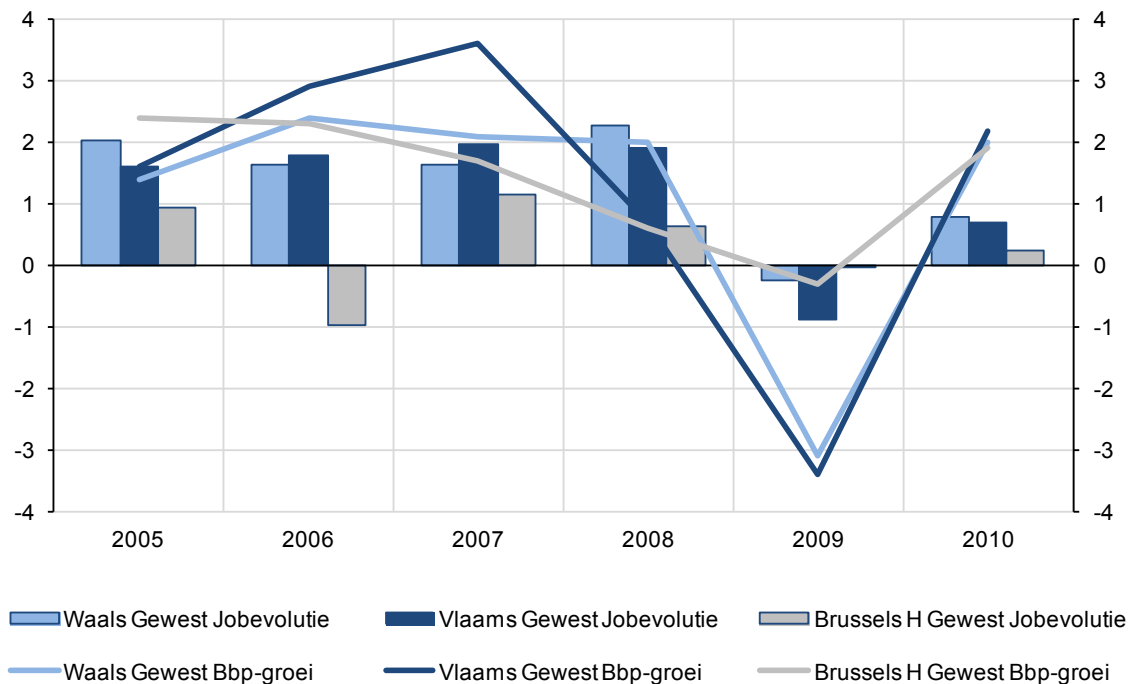
1. Conjunctuur en werkgelegenheid

Het **Waa's Gewest** is een relatief kleine economie en draagt niet meer dan 23,6% van het Belgische bbp.² Heel wat indicatoren tekenen zich eerder ongunstig af tegenover het nationale gemiddelde: een lagere werkzaamheid, een hogere werkloosheid en een lager dan gemiddeld beschikbaar inkomen per persoon (Federaal Planbureau, 2011). Opvallend is het hoge aandeel jobs in de niet-commerciële diensten (figuur 2).

De Waalse economie toont een uitgesproken gelijkmatige groei (figuur 1). De conjuncturele bewegingen worden afgevlakt door het hoge aandeel van minder conjunctuurgevoelige dienstensectoren zoals gezondheidszorg en onderwijs. Bovendien doen de Waalse industriële bedrijfstakken het net iets beter dan in de andere Belgische regio's (NBB-INR, 2012). De financiële crisis duwt de Waalse economie in 2009 in de negatieve groeicijfers, maar in het betere jaar 2010 herleeft de economische groei tot het trendniveau.³ De globale Belgische groeicijfers geven evenwel alweer een groeivertraging vanaf 2011 (Federaal Planbureau, 2012).

De Waalse arbeidsmarkt volgt het conjuncturele patroon. De economische groei creëert een gestage job-groei. In 2009 deelt de arbeidsmarkt in de klappen van de economische recessie. In 2010 herneemt de job-groei voldoende om het verlies van 2009 te compenseren en zelfs te overtreffen.

Figuur 1 Evolutie van het bbp en het aantal jobs in het Waals, Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in % (2005-2010)

Federaal Planbureau (Hermreg)

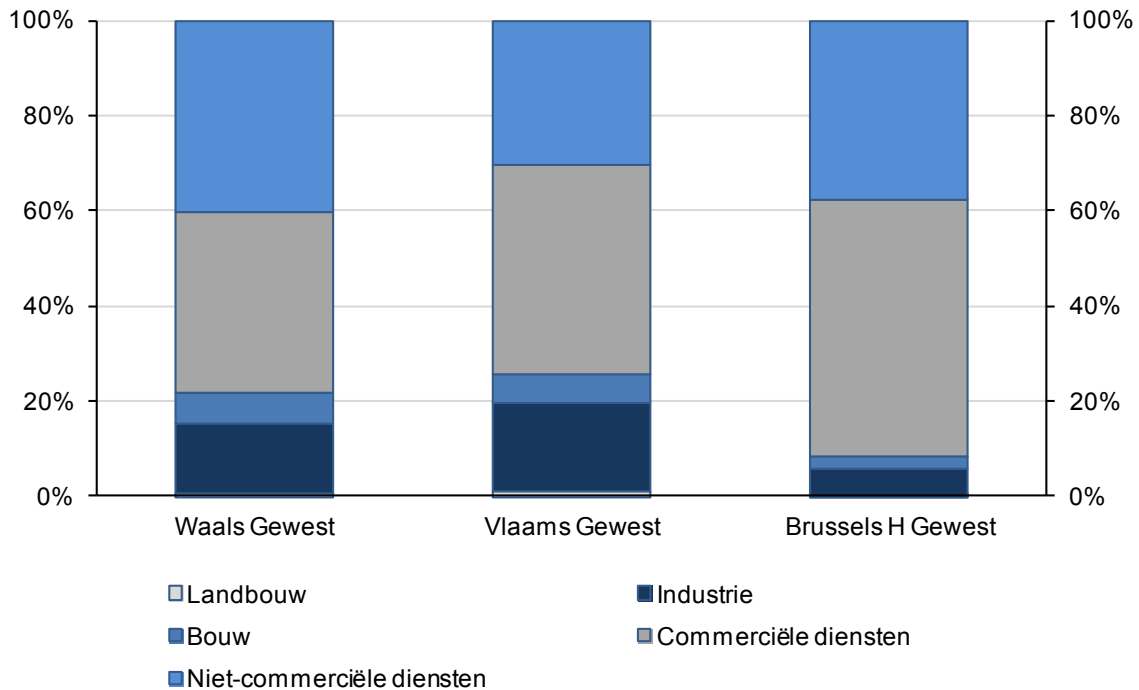
In het **Vlaams Gewest** toont de economische groei meer uitgesproken pieken en dalen dan in het Waals Gewest. De conjunctuurgevoelige industrie en bouw wegen sterk door in de Vlaamse economie. Het Vlaams Gewest kent tussen 2005 en 2007 een aanzwellende groei. De terugval begint evenwel al in 2008 en gaat een stuk dieper dan in het Waals Gewest. Ook in het Vlaams Gewest herleeft de economische groei in 2010 slechts kortstondig en wordt een terugval verwacht in 2011.

² Cijfers op basis van NBB, regionale rekeningen (2012).

³ De regionale economische groeicijfers 2010 zijn voorlopige cijfers.

De Vlaamse economie draagt 57,4% van de totale Belgische economie. Het is de meest welvarende regio, met een hogere werkzaamheid, een lagere werkloosheid en een hoger dan gemiddeld beschikbaar inkomen per persoon (Federaal Planbureau, 2011).

Figuur 2 De binnenlandse loontrekkende werkgelegenheid naar regio en sector (2009)

Federaal Planbureau (Hermreg)

De Vlaamse arbeidsmarkt is conjunctuurgevoelig, wat zich vooral uit tijdens perioden van conjuncturele neergang. Tussen 2005 en 2007 kan het Vlaams Gewest de jobgroei in het Waals Gewest niet overstijgen, ondanks de hogere economische groei. Omgekeerd leidt de weerslag van de financiële crisis in 2009 wel tot een meer uitgesproken jobverlies op de Vlaamse arbeidsmarkt. In 2010 herneemt de jobgroei, zij het nog niet voldoende om het verlies uit 2009 volledig te herstellen. De Vlaamse conjunctuurgevoeligheid hangt samen met het belang van de industriële sector (figuur 2): een recessie laat zich snel voelen in een dalende arbeidsvraag, maar een heropleving moet voldoende stevig ingeschat zijn alvorens de jobgroei opnieuw van start gaat.

Het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** huisvest heel wat diensten, waaronder veel (regionale, federale en Europese) administraties en hoofdzetels van grote Belgische en internationale ondernemingen en organisaties. Het aandeel van de Brusselse economie in het Belgische bbp loopt op tot 19%. Het administratieve karakter is weerspiegeld in de Brusselse arbeidsmarkt: meer dan 90% van de werkgelegenheid situeert zich in de dienstensectoren (figuur 2). De arbeidsmarkt merkt bijgevolg weinig van de cyclische jobcreatie en -destructie in de conjunctuurgevoelige industrie- en bouwsector.

De economische groeibewegingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wijken af van de Vlaamse en Waalse economie. De groeitrend is er al voor de financiële crisis neerwaarts gericht. Daartegenover staat een veel minder uitgesproken groeiverlies in 2009 en een heropleving vanaf 2010 die kan aansluiten bij het Waalse en Vlaamse tempo. Ook hier zal deze groei in 2011 niet gehandhaafd blijven (figuur 1).

De andere structuur van de Brusselse economie en het afwijkende groeipatroon brengen met zich mee dat de werkgelegenheidsdynamiek in het Brussels Gewest afwijkt van de bewegingen op de Vlaamse en Waalse arbeidsmarkt. Naast conjunctuur spelen hier beleidsmaatregelen met betrekking tot de non-profitdiensten en supranationaal genomen beslissingen bij de internationale ondernemingen.

2. Dynamiek op de regionale arbeidsmarkten

Achter de nettowerkgelegenheidsevoluties gaat een turbulent proces schuil van jobcreatie en -destructie, van bedrijven die starten of over de kop gaan en van ondernemingen die groeien of krimpen. In de macro-economische cijfers heffen deze brutostromen elkaar grotendeels op: gelijke netto-evoluties kunnen zeer uiteenlopende creatie- en destructiestromen verbergen. Het is nuttig deze onderliggende dynamische bewegingen te analyseren. Ze geven aan waar de structuur van een economie het meest gevoelig is voor conjunctuurschommelingen, welke sectoren de meeste veerkracht tonen, welke bedrijven de grootste werkgelegenheidsturbulentie kennen en waar de groeitrend opwaarts dan wel neerwaarts is gericht.

Een stevige ondernemingsdynamiek vormt de ruggengraat voor een dynamische arbeidsvraag. Een actief samenspel van veel startende en stopzettende bedrijven vormt een natuurlijk proces waarbij enerzijds onrendabele en verouderde bedrijven uit de markt worden geduwd en anderzijds een intrede van nieuwe, innoverende bedrijven zorgt voor de nieuwe kiemen van een groeiende economie in de daaropvolgende jaren. Hoge falingsgraden hoeven niet te verontrusten en kunnen op macroniveau zelfs samengaan met hoge jobcreatie (Davis, 1996).

De DynaM-data werden ontwikkeld om deze dynamische bewegingen op de arbeidsmarkt te bestuderen. Ze zijn gebaseerd op door RSZ en RSZPPO ingezamelde gegevens en hebben een zeer ruime dekking (100% van de werkgevers en 99% van de werkgelegenheid). Vertrekkend van deze gedetailleerde dataset belicht voorliggende working paper de arbeidsmarktdynamiek in de Belgische regio's. De data zijn gebaseerd op het aantal jobs op het einde van het tweede kwartaal van elk jaar (30 juni). Dit moment weerspiegelt het best het jaargemiddelde van het aantal jobs over de vier kwartalen heen. Het tijdsbestek toont een conjunctureel turbulente periode: eerst een conjunctureel gunstige omgeving (juni 2007-juni 2008), gevolgd door een periode van economische recessie (juni 2008-juni 2009) en ten slotte een periode van economische herneming.⁴

Enkele definities

Werkgever/onderneming = een onderneming die minstens één werknemer in dienst heeft (had) tijdens de referentieperiode. Omdat DynaM enkel betrekking heeft op ondernemingen die werkgever zijn, worden de termen 'onderneming' en 'werkgever' vaak als synoniem gebruikt.

Starter/startende onderneming/startende werkgever = een nieuwe werkgever die nieuwe arbeidsplaatsen creëert. De start van een onderneming als werkgever kan plaats vinden enige tijd na de start van de economische activiteiten van een onderneming.

Stopzetter/stopgezette onderneming/stopgezette werkgever = een bestaande werkgever waar alle arbeidsplaatsen worden vernietigd. De stopzetting van een onderneming als werkgever betekent niet noodzakelijk de stopzetting van alle economische activiteiten van de onderneming.

Uniregionale werkgever = werkgever met alle arbeidsplaatsen in hetzelfde gewest.

Vlaamse werkgever = werkgever met alle arbeidsplaatsen binnen het Vlaams Gewest.

Waalse werkgever = werkgever met alle arbeidsplaatsen binnen het Waals Gewest.

Brusselse werkgever = werkgever met alle arbeidsplaatsen binnen het Brussels Gewest.

Multiregionale werkgever = werkgever met arbeidsplaatsen in meer dan één gewest.

Jobcreatie = de som van de nettotoename van het aantal jobs in groeiende ondernemingen en het aantal jobs dat werd gecreëerd bij startende werkgevers.

Jobcreatiegraad = de procentuele verhouding tussen de jobcreatie en het totaal aantal arbeidsplaatsen.

Jobdestructie = de som van de netto-afname van het aantal jobs in krimpende ondernemingen en het aantal jobs dat verdwenen is bij stopgezette werkgevers.

⁴ Voor een vlottere leesbaarheid, gebruikt deze paper verder '2008' voor de periode juni 2007-juni 2008, '2009' voor juni 2008-juni 2009 en '2010' voor juni 2009-juni 2010. Het betreft de meest recent beschikbare data voor deze paper.

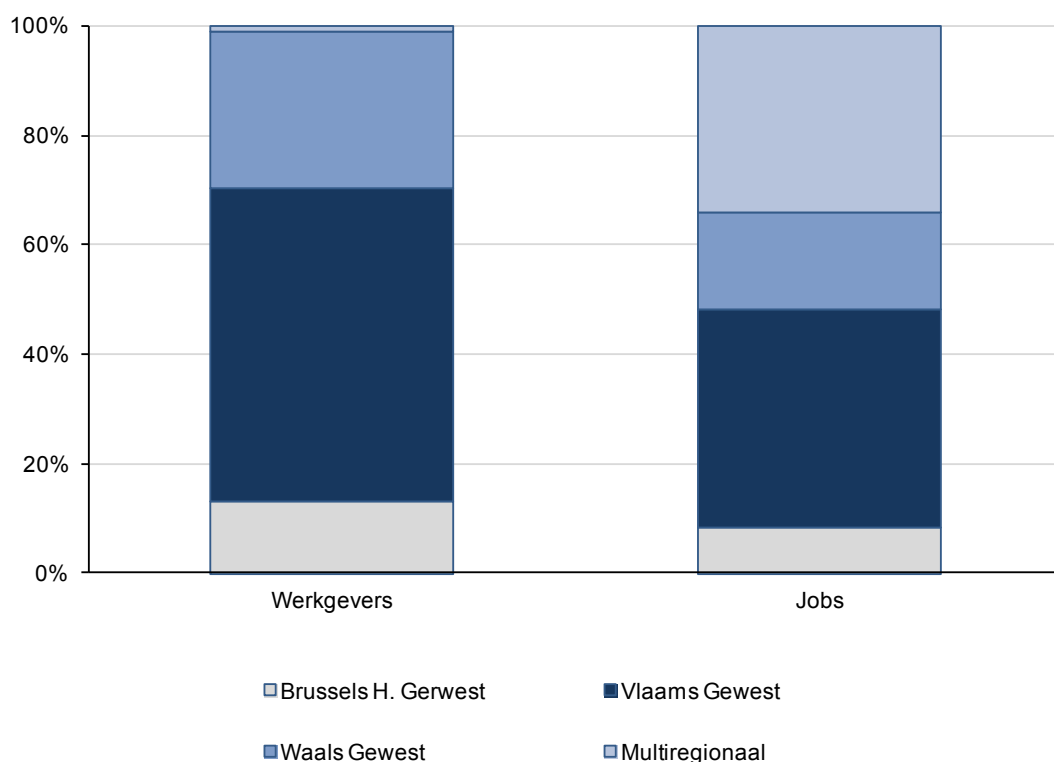
Jobdestructiegraad = de procentuele verhouding tussen de jobdestructie en het totaal aantal arbeidsplaatsen.

Jobreallocatie/jobdynamiek/jobturbulentie = de som van jobcreatie en jobdestructie. Het is belangrijk het verschil tussen jobreallocatie en personeelsverloop in het achterhoofd te houden. De hier besproken cijfers omvatten de jobreallocatie, het aantal gecreëerde en vernietigde jobs ten opzichte van het vorige meetmoment. Deze cijfers houden geen rekening met personeelsverloop (waarbij vertrekkende werknemers worden vervangen door nieuwe aanwervingen).

De DynaM-cijfers maken een onderscheid tussen zogenaamde uni- en multiregionale ondernemingen. Wanneer alle arbeidsplaatsen van een werkgever in eenzelfde gewest gevestigd zijn, wordt deze een uniregionale werkgever genoemd. Multiregionale ondernemingen hebben vestigingen en jobs in meer dan één gewest. Het beeld per gewest is zuiver gebaseerd op de uniregionale werkgevers en weerspiegelt hierdoor de dynamiek van de ondernemingen met werkgelegenheid binnen eenzelfde gewest.

Figuur 3 toont het zeer beperkt aantal multiregionale ondernemingen (1,1% van de Belgische ondernemingen) maar omdat het vooral grote ondernemingen betreft, omvat de groep toch 34% van het aantal jobs in België. Andere opmerkelijke vaststelling: het Vlaams Gewest telt dubbel zoveel uniregionale werkgevers en dubbel zoveel arbeidsplaatsen als het Waals Gewest.

Figuur 3 Verdeling van de werkgevers en werkgelegenheid naar regio (2010)

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

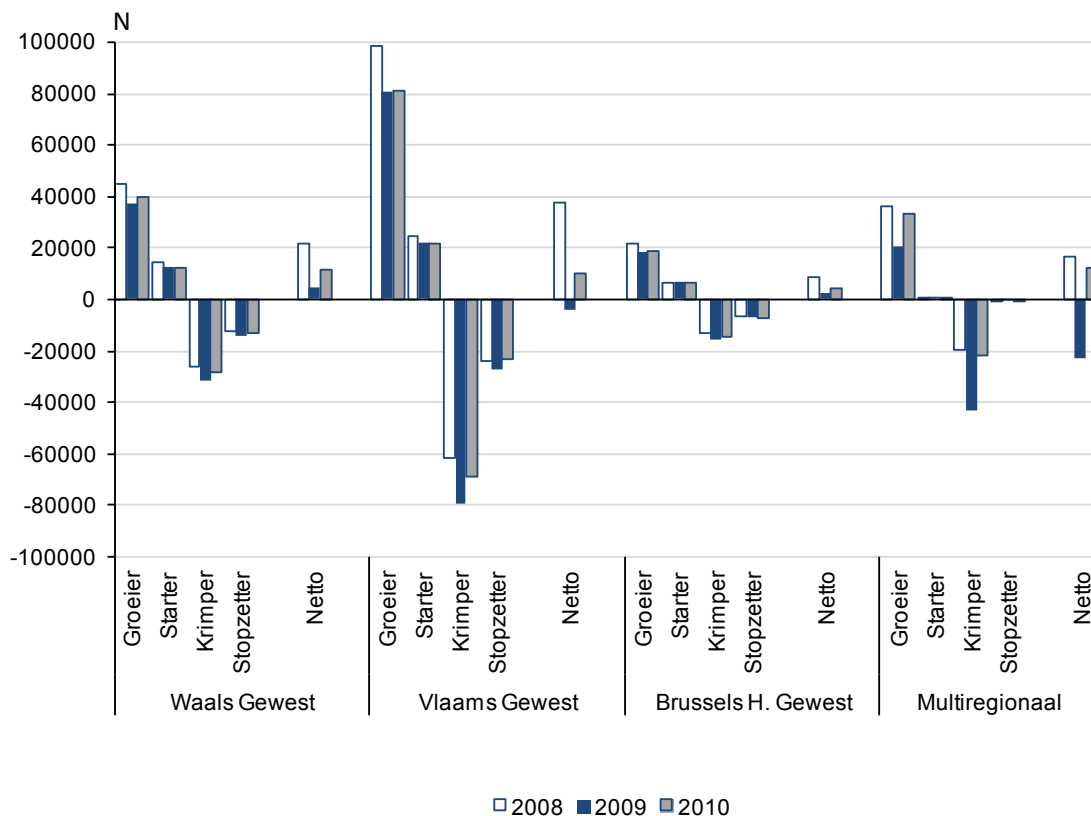
2.1 De jobdynamiek in de Belgische regio's

In deze eerste paragraaf splitsen we de werkgelegenheidsdynamiek op in enerzijds jobcreatie bij groeiende en startende werkgevers en anderzijds jobdestructie bij krimpende en stopgezette werkgevers. Meteen blijkt de cruciale rol van bestaande ondernemingen. Zo'n driekwart van de totale werkgelegenheidsturbulentie

wordt gedragen door bestaande, groeiende en krimpende bedrijven. Het aandeel van startende en stopzette bedrijven in de jobcreatie- en destructie blijft beperkt tot een vierde van het totaal.

Niet alleen is het aandeel van startende en stopgezette ondernemingen in de totale werkgelegenheidsdynamiek eerder beperkt, de evolutie doorheen de tijd is ook opvallend stabiel. Jobcreatie en –destructie door starters en stopgezette ondernemingen ondervinden een relatief beperkte invloed van de conjunctuurcyclus. Startende bedrijven beginnen meestal klein en creëren nog geen grote aantallen arbeidsplaatsen, stopgezette bedrijven hebben al personeelsafslankingen doorgevoerd in de periode voor de definitieve stopzetting. Hun jobverlies wordt dus deels geteld bij het jobverlies van bestaande werkgevers in de voorgaande jaren.

Figuur 4 Jobcreatie en –destructie naar ondernemingstype en regio, in absolute aantallen (2008-2010)

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

De absolute aantallen in figuur 4 illustreren de grootte van de Vlaamse arbeidsmarkt. Net geen 40% van de totale Belgische werkgelegenheid situeert zich bij een uniregionale Vlaamse werkgever. Als grootste regionale arbeidsmarkt telt het Vlaams Gewest ook het grootste aantal gecreëerde en vernietigde jobs. Zowel de jobcreatie als de jobdestructie schommelen jaarlijks rond de 100 000 jobs. De grote verschillen in aantallen maken dat de jobdynamiek in de regio's onderling vlotter vergelijkbaar zijn via de jobcreatie en –destructiegraden. Nu toont het Vlaams Gewest in vergelijking met de andere gewesten een eerder beperkte dynamiek op de arbeidsmarkt en minder veerkracht bij economische terugval. Vooral bij de jobcreatiegraden is het verschil met de andere gewesten groot (tabel 1).

Bovendien ondergaat de Vlaamse arbeidsmarkt duidelijk de gevolgen van het recessiejaar 2009, met zowel een sterke daling van jobcreatie als een stevige toename van jobdestructie. Het groeisaldo gaat zelfs negatief (-0,2%). De voorzichtige economische herneming in 2010 toont zich minder duidelijk: de jobdestructie neemt wel af, maar de jobcreatie blijft op het lagere niveau. De jobaangroei blijft hierdoor zeer beperkt (+0,7%).

Tabel 1 Totale jobcreatie en –destructiegraden naar ondernemingstype en regio, in % (2008-2010)

	2008				2009				2010			
	Waals Gewest	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Multi-regionaal	Waals Gewest	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Multi-regionaal	Waals Gewest	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Multi-regionaal
Jobcreatie	9,0	8,2	8,7	2,9	7,4	6,8	7,8	1,6	7,8	6,8	8,2	2,7
door groeiers	6,8	6,6	6,6	2,9	5,6	5,3	5,8	1,6	5,9	5,4	6,1	2,6
door starters	2,2	1,6	2,1	0,0	1,9	1,4	2,0	0,0	1,9	1,4	2,1	0,1
Jobdestructie	5,8	5,7	6,0	1,6	6,8	7,0	7,1	3,4	6,1	6,1	6,8	1,7
door krimpers	3,9	4,1	4,1	1,6	4,6	5,2	4,9	3,4	4,1	4,6	4,6	1,7
door stop-zetters	1,9	1,6	2,0	0,0	2,1	1,8	2,2	0,0	2,0	1,5	2,3	0,1
Netto	3,2	2,5	2,7	1,3	0,7	-0,3	0,7	-1,8	1,7	0,7	1,4	0,9

De arbeidsmarkt in het **Waals Gewest** is een stuk kleiner. De uniregionale werkgevers in het Waals Gewest omvatten 16% van de totale Belgische werkgelegenheid. De werkgelegenheidsturbulentie creëert er bruto-creatie- en destructiestromen van zo'n 50 000 jobs. De aantallen liggen dus lager dan in het Vlaams Gewest, maar gemeten ten opzichte van de totale werkgelegenheid kent de regio wel een hogere dynamiek. De jobcreatiegraad ligt in Wallonië aanhoudend hoger dan in het Vlaams Gewest en herneemt bovendien onmiddellijk bij de eerste tekenen van economische heropleving in 2010. De hoogte van de jobdestructiegraden verschilt minder over de gewesten heen, al lijkt de economische terugval in 2009 minder jobs geraakt te hebben in Wallonië dan in de andere gewesten. Met andere woorden: het saldo tussen de jobcreatie en -destructie is hoger, waardoor de regio beter bestand is tegen conjuncturele bewegingen. In tegenstelling tot de Vlaamse arbeidsmarkt, kan de Waalse arbeidsmarkt hierdoor een negatieve jobgroei in 2009 vermijden. In het licht van de hogere werkloosheidsgraden en lagere werkzaamheidsgraden in deze regio een hoopgevend signaal.

Ook het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** heeft een dynamische arbeidsmarkt. De omvang is kleiner: de uniregionale werkgevers dragen 8% van de Belgische werkgelegenheid en de brutostromen tellen zo'n 25 000 jobs. De jobcreatie- en destructiegraden halen een hoog niveau, zodat de Brusselse arbeidsmarkt vlot de conjuncturele neergang verwerkt en meteen vruchten plukt van de herleving in 2010. Deze vaststelling valt op in het licht van de hoge werkloosheidsgraden waar het Brusselse Gewest mee kampt. Verklaring hiervoor is de mismatch tussen vraag en aanbod: lang niet alle Brusselse werkzoekenden voldoen aan de vereisten van de Brusselse arbeidsvraag die zich in hoge mate richt op onmiddellijk inzetbare hooggeschoolden. Meer dan de helft van de Brusselse jobs worden ingevuld door pendelende werknemers uit het Vlaams en Waals Gewest (Vanderbiesen & Jacobs, 2012),

De **multiregionale werkgevers** vormen een groep apart. Deze werkgevers hebben jobs over de verschillende gewesten heen. Detailhandel, overheidsdiensten en de uitzendsector zijn oververtegenwoordigd in deze groep.⁵ Het gaat om een beperkt aantal ondernemingen (1,1% van het Belgische totaal), maar omdat het vooral grote ondernemingen betreft, omvat de groep toch 34% van het totaal aantal jobs in België.⁶ De jobcreatie en -destructie bij multiregionale werkgevers schommelt tussen 20 000 en 43 000 jobs. Dit lijkt veel, maar uitgedrukt ten opzichte van de totale werkgelegenheid in deze groep tonen de jobcreatie- en destructiegraden zich als gematigd (2% à 3%). Al is het niveau eerder beperkt, de creatie en destructie toont zich wel als conjunctuurgevoelig. Tijdens het recessiejaar 2009 verdubbelt de jobdestructiegraad, terwijl de jobcreatiegraad net niet halveert. Maar bij de heropleving in 2010 is daar meteen en met dezelfde intensiteit de omgekeerde beweging. Deze gevoeligheid reflecteert de conjunctuurgevoelige uitzendsector. Startende en stopgezette werkgevers spelen amper een rol in de werkgelegenheidsdynamiek van multiregionale werkgevers.

Zowel het niveau van de jobcreatie en -destructie als de evolutie ervan doorheen de tijd wordt grotendeels gedragen door bestaande, groeiende of krimpende ondernemingen. Startende en stopgezette bedrijven dragen niet meer dan een vierde van de totale jobturbulentie. De jobdynamiek is het meest uitgesproken in het Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In deze regio's blijft het saldo van de jobturbulentie zelfs bij conjuncturele neergang positief en een economische heropleving zorgt onmiddellijk voor hogere jobcreatie en lagere jobdestructie. Het Vlaams Gewest toont een beperktere jobdynamiek en biedt minder weerstand bij conjuncturele neergang: negatieve jobgroei tijdens recessie en minder veerkracht bij heropleving. Ook bij multiregionale werkgevers ten slotte is de jobcreatie en -destructie zeer conjunctuurgevoelig, een weerspiegeling van de jobdynamiek in de uitzendsector.

⁵ In het DynaM-databestand worden uitzendjobs niet bij de sector van de werkgever maar bij de uitzendsector geteld. De meeste uitzendbureaus hebben vestigingen in meerdere regio's, dus wordt hun jobdynamiek in de multiregionale werkgeversgroep gemeten.

⁶ De helft van deze jobs situeert zich in een Vlaamse vestiging, de andere helft is ongeveer gelijk verdeeld over Waalse en Brusselse vestigingen van multiregionale werkgevers. Hiermee zorgen de multiregionale werkgevers voor 32% van de Vlaamse werkgelegenheid, 36% van de Waalse werkgelegenheid en 49% van de Brusselse werkgelegenheid.

2.2 Ondernemingsdemografie als graadmeter

Al liggen de fundamenten van de werkgelegenheidsdynamiek bij de bestaande ondernemingen, toch is het nuttig een extra blik te werpen op de startende en stopgezette ondernemingen in een economie. De starters- en stopzettingsgraden schetsen een beeld van de ondernemingsdynamiek en bij uitbreiding ook van de ontwikkelingsfase van een economie. Een hoge starters- en stopzettingsgraad wijst op een hoog aantal jonge bedrijven en dus op een jonge, oplevende economie. Dat hogere startersgraden gepaard gaan met hogere stopzettingsgraden is hierbij niet noodzakelijk verontrustend. Doorlopende veranderingen in de ondernemingsdemografie door toetreding van nieuwe, innoverende bedrijven en uittreding van verouderde bedrijven dragen bij tot een stevige toekomstgerichte structuur van de economie (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2008).

Jaarlijks worden in België zo'n 10% nieuwe ondernemingen opgericht en een even groot aantal stopgezet. Opnieuw trekt de grootte van het Vlaams Gewest de aandacht: meer dan de helft van de starters en stopzetters situeert zich in deze regio. De cijfers zijn vrij stabiel en amper conjunctuurgevoelig. Het is vooral interessant om de Belgische regio's onderling te vergelijken. Nu springen het **Brussels en Waals Gewest** in het oog. Hun starters- en stopzettingsgraden liggen hoger dan het Belgische gemiddelde. Zeker in het Brussels Gewest speelt het belang van de tertiaire sector. Traditioneel ligt de startersgraad hoger in dienstensectoren, waar een opstart vaak minder startkapitaal vereist. Het **Vlaams Gewest** toont, ondanks de hogere aantallen, opvallend lagere starters- en stopzettingsgraden. De **multiregionale werkgevers** kennen een volledig andere samenstelling, met veel overheidsdiensten en grote ondernemingen, en tellen nauwelijks startende en stopzettende ondernemingen.

Het aandeel kleine ondernemingen is een tweede indicator voor ondernemingsdynamiek en bevestigt bovengestand beeld: het Waals Gewest is klein maar toont een hogere ondernemingsdynamiek. Geen enkel ander gewest kent een hoger aandeel kleine ondernemingen, en dit over alle sectoren heen (tabel 3).

Tabel 2 Startende en stopgezette ondernemingen naar regio (2008-2010)

	2008				2009				2010			
	Starters N	Stopzetters N	Starters- graad %	Stopzet- tingsgraad %	Starters N	Stopzetters N	Starters- graad %	Stopzet- tingsgraad %	Starters N	Stopzetters N	Starters- graad %	Stopzet- tingsgraad %
België	26 416	24 129	10,8	9,8	24 531	24 865	10,0	10,1	24 587	24 018	10,0	9,8
Waals Gewest	8 152	7 215	11,7	10,3	7 648	7 487	10,9	10,6	7 775	7 148	11,0	10,1
Vlaams Gewest	14 358	13 238	10,2	9,4	13 213	13 561	9,4	9,6	13 063	13 053	9,3	9,3
Brussels H. Gewest	3 895	3 661	12,0	11,3	3 661	3 798	11,3	11,8	3 701	3 765	11,6	11,8
Multiregionaal	11	15	0,5	0,7	9	19	0,5	1,0	48	52	1,7	1,9

Tabel 3 Verdeling van de arbeidsplaatsen naar regio en ondernemingsgrootte (2010)

	<50 jobs %	50-199 jobs %	>200 jobs %	Totaal N
België	29,9	15,4	54,7	3 791 497
Waals Gewest	46,0	19,6	34,4	678 277
Vlaams Gewest	43,8	22,1	34,1	1 503 811
Brussels H. Gewest	44,1	18,7	37,2	314 981
Multiregionaal	1,8	4,6	93,6	1 294 428

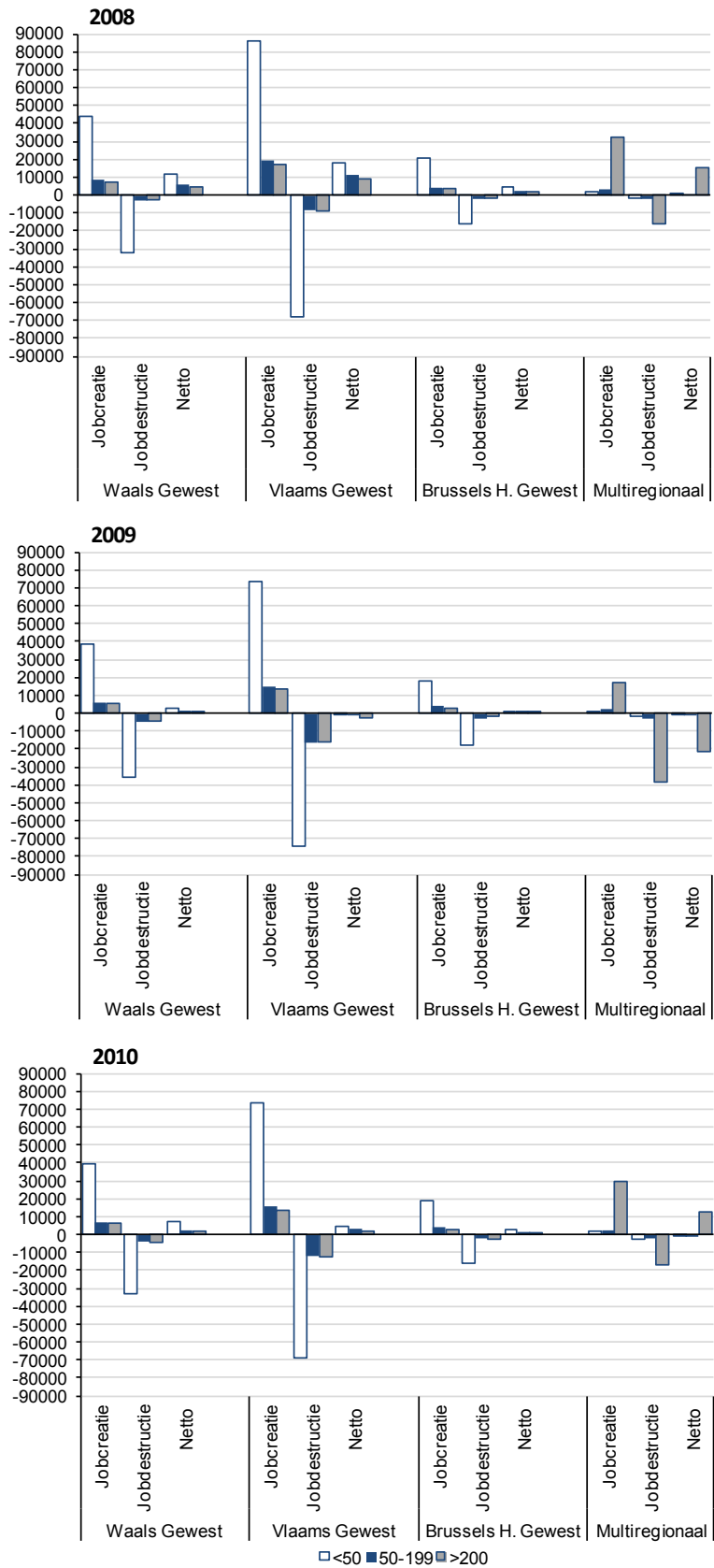
© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Kleine ondernemingen, traditioneel vooral in bouw- en handelssectoren, kennen een structureel hogere jobdynamiek. Omdat ze klein zijn, is hun interne flexibiliteitsruimte beperkter. Waar grote ondernemingen veranderingen in de arbeidsvraag deels opvangen met interne verschuivingen of flexibele arbeidsduurregelingen, moeten kleine ondernemingen sneller overgaan tot uitbreiding/inkrimping van het personeelsbestand. Ook de leeftijd van de onderneming speelt een rol. De groep van kleine ondernemingen telt een hoog aandeel beginnende bedrijfjes. Jonge ondernemingen groeien gemiddeld sneller dan oudere, al volledig uitgebouwde ondernemingen en creëren dus veel bijkomende werkgelegenheid. Ze hebben dan wel een grotere kans op mislukking, met bijbehorend jobverlies als gevolg (OECD, 2009; Haltiwanger et al., 2009), toch is deze hogere jobturbulentie op macroniveau niet noodzakelijk een alarmsignaal maar veeleer een extra uiting van de bedrijfsdynamiek bij de jongste ondernemingen.

De combinatie van een hoog aandeel kleine ondernemingen en een typisch grotere jobdynamiek bij deze kleine ondernemingen zorgt voor een stevige veerkracht bij conjuncturele schokken. Figuur 5 illustreert: tijdens het gunstige jaar 2008 zijn het de kleine ondernemingen die de meeste nieuwe jobs creëren. De recessie in 2009 raakt de werkgelegenheid het minst bij de kleine ondernemingen: de jobcreatie slaagt erin de jobdestructie te compenseren. Een jaar later zijn het opnieuw de kleine ondernemingen die meer zuurstof uit de economische heropleving weten te halen. Vooral in deze groep trekt de jobcreatie alweer aan.

Het **Waals Gewest** toont zich als de meest stevige regio. Meer nog dan in de andere gewesten steunt de jobdynamiek op de kleine ondernemingen. Het saldo tussen creatie en destructie blijft ook in het moeilijke jaar 2009 positief. Ook de **Brusselse arbeidsmarkt** is solide in alle ondernemingsgroottes. De jobevolucie gaat er nergens in negatieve cijfers. Het beeld van het **Vlaams Gewest** is genuanceerder. Opnieuw zorgen de kleine ondernemingen voor de grootste werkgelegenheidsdynamiek. Maar bij de recessie in 2009 ondergaat de Vlaamse regio ten volle de weerslag. Zowel bij de kleine, middelgrote als grote ondernemingen kan de jobcreatie de toegenomen jobdestructie niet compenseren. **Multiregionale ondernemingen** ten slotte tellen amper startende en stopgezette ondernemingen en zijn haast per definitie grote ondernemingen (tabel 3). Vooral de creatie- en destructiegraden bij de grote ondernemingen zijn hier dus relevant. Hun conjunctuurgevoeligheid is in hoofdzaak terug te brengen op de jobdynamiek in de uitzendsector.

Figuur 5 Jobcreatie en –destructiegraad naar ondernemingsgrootte en regio (2008-2010)

De ondernemingsdynamiek van een regio kan afgeleid worden uit de starters- en stopzettingsgraden en het aandeel kleine ondernemingen in de economie. Het Waals Gewest komt uit de vergelijking als een kleine maar dynamische regio, met hoge starters- en stopzettingsgraden en in alle sectoren opvallend veel kleine ondernemingen. Ook het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent hoge starters- en stopzettingsgraden, een gevolg van de typische diensteneconomie in deze regio. Het Vlaams Gewest telt de meeste bedrijven maar toont een minder dynamisch beeld. De jobdynamiek ligt lager en is zelfs bij de kleine ondernemingen niet opgewassen tegen conjuncturele neergang.

2.3 Werkgelegenheidsdynamiek in de economische sectoren

In voorgaande beschrijving werden hier en daar al sectoren vermeld, het spreekt voor zich dat de activiteitensector een belangrijke factor is om de context van een onderneming te beschrijven. De sectoriële structuur van een economie vertelt heel wat over de reactie van economie en arbeidsmarkt op conjuncturele schokken.

Bij de sectoriële analyse is het belangrijk om de rol van uitzendarbeid in het achterhoofd te houden. Uitzendjobs worden in het basisbestand geteld in de uitzendsector en niet in de sector waar de jobs worden uitgevoerd. Hierdoor kan de jobdynamiek van sectoren die veel gebruik maken van uitzendarbeid onderschat worden. Daarnaast beïnvloedt de uitzendsector ook de regionale analyse. De regionale bespreking omvat enkel uitzendjobs en –bedrijven waarvan alle vestigingen zich in dezelfde regio bevinden. Heel wat uitzendbedrijven hebben vestigingen over het hele land en zijn dus multiregionale bedrijven, waardoor hun dynamiek bij de multiregionale werkgevers wordt geteld. De dynamiek in de regio's is hierdoor onderschat.

Tabel 4 Jobcreatie- en destructiegraad naar regio en sector in % (2008-2010)

	Jobcreatie- graad	2008 Jobdestructie- graad	Nettojob- evolutie	Jobcreatie- graad	2009 Jobdestructie- graad	Nettojob- evolutie	Jobcreatie- graad	2010 Jobdestructie- graad	Nettojob- evolutie
Waals Gewest									
Industrie	6,4	4,5	1,9	4,1	7,2	-3,1	4,6	6,0	-1,4
Bouw	14,8	11,4	3,4	12,1	13,2	-1,0	12,5	12,1	0,4
Commerciële diensten	12,5	9,5	3,0	10,4	10,4	0,0	12,0	9,1	2,9
Niet-commerciële diensten	6,3	2,3	3,9	5,7	2,6	3,1	4,8	2,6	2,2
Totaal	9,0	5,8	3,2	7,4	6,8	0,7	7,8	6,1	1,7
Vlaams Gewest									
Industrie	4,9	4,6	0,3	2,9	8,2	-5,3	3,0	6,4	-3,5
Bouw	10,3	8,1	2,2	8,5	9,4	-0,8	9,5	8,1	1,4
Commerciële diensten	11,8	8,2	3,6	9,0	9,7	-0,7	9,5	8,4	1,1
Niet-commerciële diensten	5,3	2,2	3,2	5,6	2,2	3,4	5,0	2,2	2,8
Totaal	8,2	5,7	2,5	6,8	7,0	-0,3	6,8	6,1	0,7
Brussels H. Gewest									
Industrie	6,2	7,0	-0,8	5,0	7,0	-2,0	4,5	7,5	-3,0
Bouw	13,3	12,6	0,7	10,9	16,2	-5,4	11,0	16,1	-5,1
Commerciële diensten	11,3	8,0	3,3	8,9	9,9	-1,0	10,6	8,6	2,0
Niet-commerciële diensten	5,8	3,3	2,5	6,8	3,2	3,6	5,6	3,9	1,8
Totaal	8,7	6,0	2,7	7,8	7,1	0,7	8,2	6,8	1,4
Multiregionaal									
Industrie	2,8	1,5	1,3	1,4	4,4	-3,0	0,8	3,9	-3,1
Bouw	4,4	4,9	-0,4	1,6	4,1	-2,4	1,6	6,2	-4,5
Commerciële diensten	3,3	2,2	1,1	1,5	6,1	-4,7	4,6	2,2	2,4
Niet-commerciële diensten	2,5	1,0	1,6	1,8	0,4	1,5	1,0	0,6	0,5
Totaal	2,9	1,6	1,3	1,6	3,4	-1,8	2,7	1,7	0,9

Secundaire sector

De industriële sector is een grote sector en de jaarlijkse aantallen gecreëerde en vernietigde jobs ligt dus hoog. Toch toont de industrie, uitgedrukt in creatie- en destructiegraden, een eerder lage jobdynamiek (tabel 4 en figuur 6). De reactie op de economische terugval in 2009 is duidelijk: een teruggefallen jobcreatiegraad en nog een opvallender een sterk toegenomen jobdestructiegraad. Ook 2010 toont nog de sporen van de schok: de jobcreatie blijft stabiel op het laag niveau en de jobdestructie daalt slechts licht. Resultaat is een trendmatig neerwaarts gerichte industriële werkgelegenheidsdynamiek. De industrie kent hoge investeringskosten bij het opstarten van een bedrijf of het verhogen van de productiecapaciteit, wat de invloed van conjuncturele heropleving op de jobcreatie beperkt. Omgekeerd brengt een conjuncturele neergang wel extra jobdestructie met zich mee, ondanks mogelijke bufferinstrumenten als tijdelijke werkloosheid of arbeidsduurvermindering.⁷

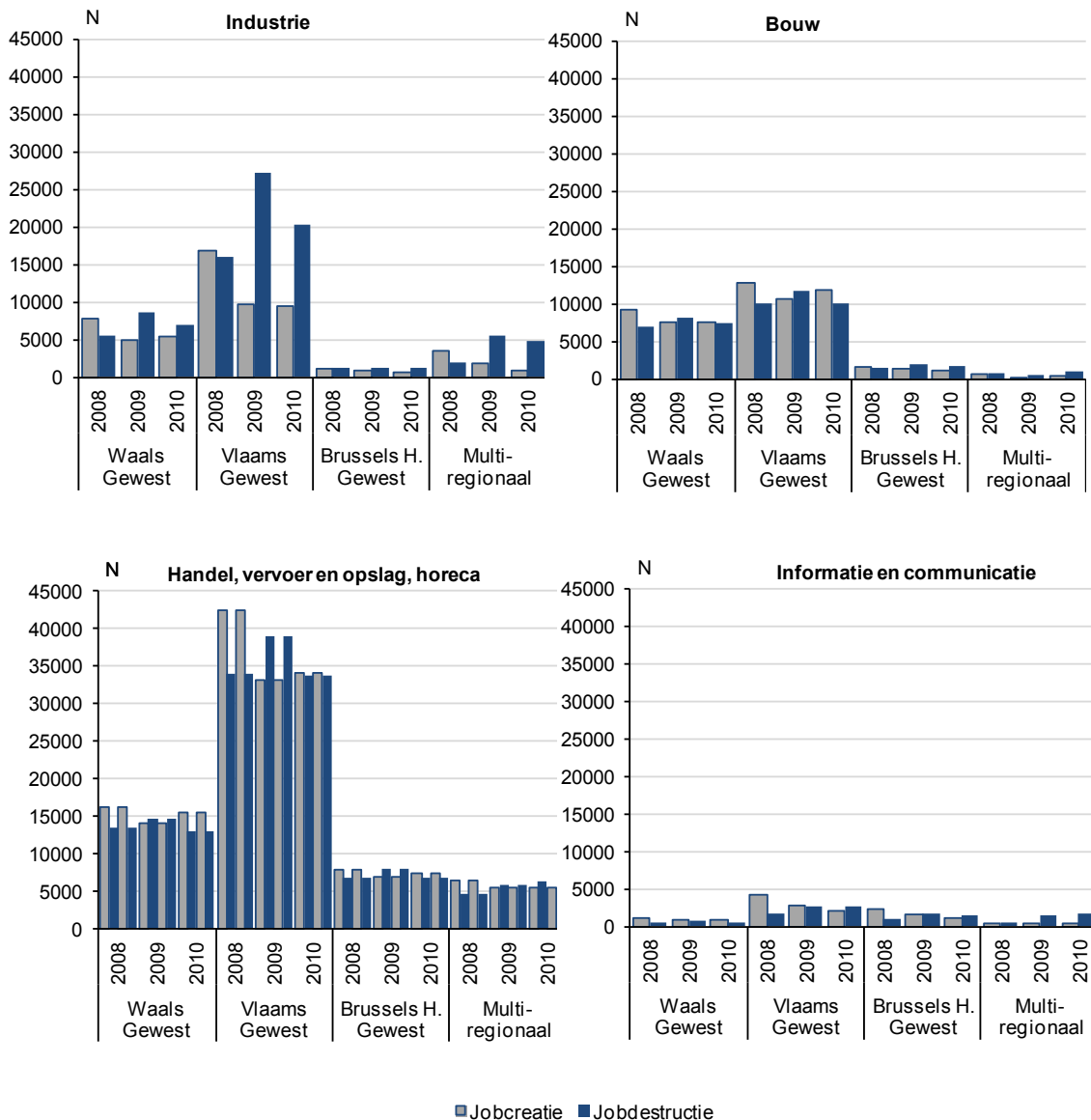
Waar bij sommige subsectoren de negatieve jobevoluitie in hoofdzaak een weerslag is van de recessie, weerspiegelt de negatieve jobevoluitie bij andere subsectoren de structurele neergang van de industrietak (Lawless, 2012). De meest uitgesproken voorbeelden van het eerder sombere industriële beeld van structurele neergang zijn de *textielsector*, de *assemblagesector* en de *metallurgie*. De jobdestructiegraden halen hoge pieken, maar de jobcreatie is er amper zichtbaar. De *metaalindustrie* kent wel een uitgesproken jobdynamiek, maar opnieuw kan de jobcreatie niet op tegen de veel hogere jobdestructie, met bijgevolg een neerwaartsgerichte jobevoluitie. Omgekeerd springt de *farmaceutische sector* in het oog als meest groei-gerichte sector. De *voedingssector* valt dan weer op door haar stabiliteit, zelfs tijdens recessieperiode.

Meer dan de helft van de industriële werkgelegenheid situeert zich bij **Vlaamse werkgevers**, wat meteen de impact van de sector op de Vlaamse arbeidsmarkt verklaart. Bovendien zijn vooral de meest gevoelige industrietakken, zoals *textiel* of *assemblage*, oververtegenwoordigd in deze regio. De recessie van 2009 slaat hierdoor het hardst toe in het Vlaams Gewest (NBB-INR, 2012). De jobcreatie halveert terwijl de jobdestructie bijna verdubbelt. Gevolg is een stevig jobverlies. De economische heropleving van 2010 brengt amper beterschap: de jobcreatie blijft stabiel en de jobdestructie daalt slechts mondjesmaat (figuur 6). Zeker *textiel*, *machinebouw*, *assemblage* en *metaalindustrie* zijn sectoren met een grote kloof tussen jobcreatie en -destructie. Enkel de *voedingssector* kan in het Vlaams Gewest de jobcreatie voldoende opkrikken om de jobdestructie grotendeels te compenseren.

De **Waalse** industriële tak is een stuk kleiner, maar wel schokbestendiger (figuur 6 en tabel B.2). In 2008 kan de regio de economische groei omzetten in een stevige jobcreatie, wat in combinatie met een niet hoger dan gemiddelde jobdestructie een nettojobgroei levert. Tijdens het crisisjaar 2009 sluit de jobdestructiegraad in de Waalse industrie aan bij het Belgische gemiddelde, maar door de hogere jobcreatiegraad kan de Waalse economie het nettojobverlies in de industrie beter beperken. Bovendien slaagt de Waalse industrie erin om bij de economische heropleving niet alleen de jobdestructie te minderen maar zelfs al meteen de jobcreatie terug aan te zwengelen. Het nettojobverlies van de secundaire sector is hierdoor beperkter. Een uitsplitsing naar subsector geeft extra toelichting. De *metallurgie*, de *metaalindustrie* en de *productie van niet-metaalhoudende mineralen* beantwoorden aan het klassieke industriële beeld van veel jobdestructie en weinig jobcreatie. De *voedingssector* kent ook in Wallonië een volatiele industriële werkgelegenheidsdynamiek die leidt tot een nettostabilisatie van het aantal jobs. De *farmaceutische sector* springt in het oog: ondersteund vanuit het Waalse Marshallplan kent de sector amper jobdestructie maar wel een stevige heropleving van de jobcreatie, wat resulteert in een mooie nettojobaanpak. Ook de *chemie* kan, ondanks een nettojobverlies in 2009, bij dit toekomstgericht beeld aansluiten.

⁷ Een volgende working paper zal specifiek inzoomen op de invloed van arbeidsduurvermindering op jobdynamiek.

Figuur 6 Jobcreatie en –destructie naar sector en regio, absolute aantallen (2008-2010)

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Bouw

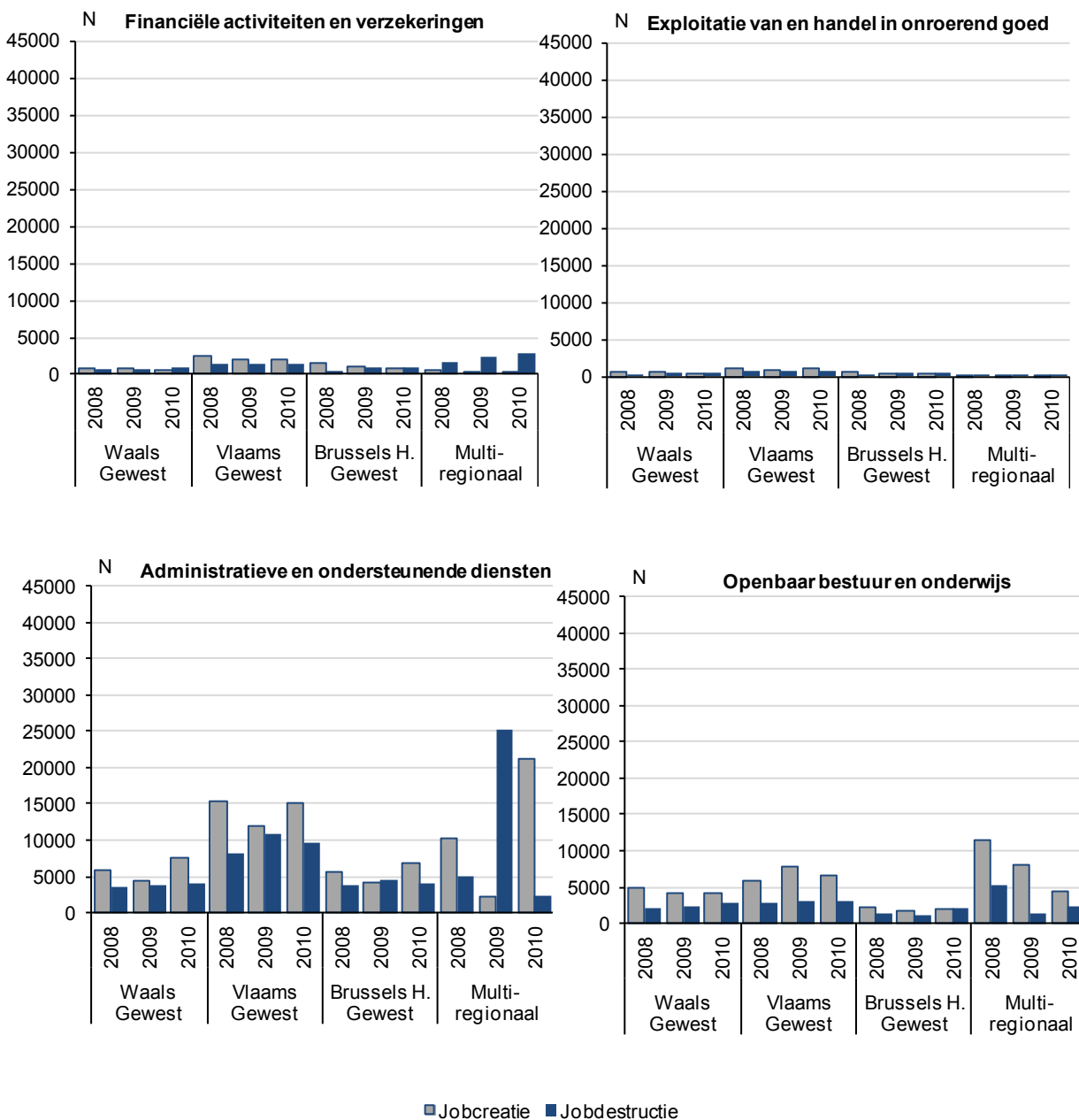
De bouwsector kent een hoge jobturbulentie, met zowel hoge creatie- als destructiegraden. De sector is sterk vraagafhankelijk en hierdoor zeer conjunctuurgevoelig. De stevige jobgroei als gevolg van een hogere jobcreatie dan –destructie in 2008 buigt bij de economische terugval in 2009 onmiddellijk om in jobverlies. De overgang naar het hersteljaar 2010 leidt meteen tot een daling van de jobdestructie en een licht toegenomen jobcreatie, zodat het nettojobverlies van 2009 weer omgezet wordt in jobstabiliteit.

De **Vlaamse werkgevers** dragen bijna 60% van de werkgelegenheid in de bouw, zodat de turbulentie bij uitstek in deze regio tot uiting komt. Zowel jobcreatie als jobdestructie reageren onmiddellijk op economische herleving. Dit leidt tot nettojobverlies in 2009 maar alweer nettojobgroei in 2010. Het **Waals Gewest** omvat net geen 30% van de werkgelegenheid in de bouw. De jobdynamiek is er minder turbulent: de jobcreatie fluctueert minder uitgesproken, vooral de jobdestructie schommelt op het ritme van de conjunctuur.

Commerciële diensten

In dienstensectoren zijn de investeringskosten voor startende ondernemingen lager en zijn de bestaande ondernemingen doorgaans jonger en kleiner, wat de werkgelegenheidsdynamiek een opwaartse impuls geeft. Over de subsectoren heen is de commerciële sector een turbulente, conjunctuurgevoelige sector: de afgetekend hogere jobcreatie dan –destructie in 2008, daalt tijdens het recessiejaar 2009 aanzienlijk, wat resulteert in nettojobverlies. In 2010 herleeft de jobcreatie onmiddellijk en sterk, terwijl de jobdestructie al even uitgesproken terugvalt. Hierdoor is er terug nettojobcreatie, die het nettojobverlies van het voorgaande jaar volledig compenseert.

Figuur 6 Jobcreatie en –destructiestromen naar sector en regio (2008-2010). Vervolg

Toch zijn er grote verschillen tussen de dienstensectoren. *Handel, vervoer en opslag* en *horeca* en *administratieve dienstverlening* kennen de hoogste jobdynamiek. De sector *vervoer en opslag* hangt sterk samen met de industrie en is dus conjunctuurgevoelig. *Horeca* en *klein- en groothandel* kennen traditioneel veel startende en stopzettende bedrijven en tellen bovendien heel wat tijdelijke contracten en seizoensarbeid. Het beeld van de *administratieve dienstverlening* wordt in grote mate bepaald door de uitzendsector. Deze sector is traditioneel de eerste waar de heropleving van de arbeidsvraag wordt weerspiegeld in een hogere jobcreatie, net zoals omgekeerd een terugvallende arbeidsvraag meteen tot extra jobdestructie leidt. Daartegenover staan de *financiële sector*, de *immobiliënsector* en de *informatie- en communicatiesector*, die weinig jobdynamiek registreren. De *financiële sector* telt hoofdzakelijk grote ondernemingen, met traditioneel minder jobdynamiek. Het beeld bij de *informatie- en communicatiesector* wordt helemaal bepaald door de grote telecomsector, opnieuw een sector met vooral grote ondernemingen. De kleinere subsector *ICT* toont zich wel zeer turbulent.

Ook de dienstensector weerspiegelt de schokbestendigheid van de **Waaalse economie**: de nettojobgroei valt tijdens het crisisjaar beperkter terug dan in de andere gewesten en schakelt bij de economische heropleving meteen een versnelling hoger. De *administratieve diensten* en *schoonmaakdiensten* zijn het meest uitgesproken voorbeeld. Zowel de uitzendsector als de diensten aan gebouwen zien hun jobdestructie stevig afnemen, terwijl hun jobcreatie verdubbelt. De meest volatiele sector is de *horeca*, gevolgd door de *kleinhandel*. Beide sectoren kennen heel wat jobcreatie maar omdat daar ook een hoge jobdestructie tegenover staat, laten deze sectoren slechts een matige nettojobevolutive optekenen.

De jobdynamiek in de **Vlaamse** dienstensector ligt lager. Er is minder conjuncturele weerbaarheid: de jobcreatie valt terug bij neergang maar herneemt slechts beperkt bij heropleving. Al is de turbulentie minder uitgesproken, toch vertonen de onderliggende structuren parallellen: de meest conjunctuurgevoelige jobdynamiek bij *vervoer en opslag* en bij *administratieve en schoonmaakdiensten*. *Horeca* en *kleinhandel* zijn de meest volatiele sectoren. Opnieuw compenseren de bewegingen elkaar, zodat de nettojobevolutive amper opvalt.

De dienstensector beheerst de **Brusselse** arbeidsmarkt en omvat 90% van de totale werkgelegenheid (tabel B.2). De sector is in Brussel uitgesproken conjunctuurgevoelig: in 2009 ondergaan zowel jobcreatie als -destructie duidelijk de conjuncturele neergang, maar in 2010 herneemt de jobcreatie meteen opnieuw, terwijl de jobdestructie duidelijk daalt. De negatieve jobevolutive van 2009 wordt op die manier terug omgezet in een stevige nettojobgroei. Ook in het Brussels Gewest zijn de *administratieve en schoonmaakdiensten* kop-trekkers in conjunctuurgevoeligheid. *Horeca* en *detailhandel* zijn de meest volatiele sector, met jobcreatie- en destructiecijfers hoger dan 15%.

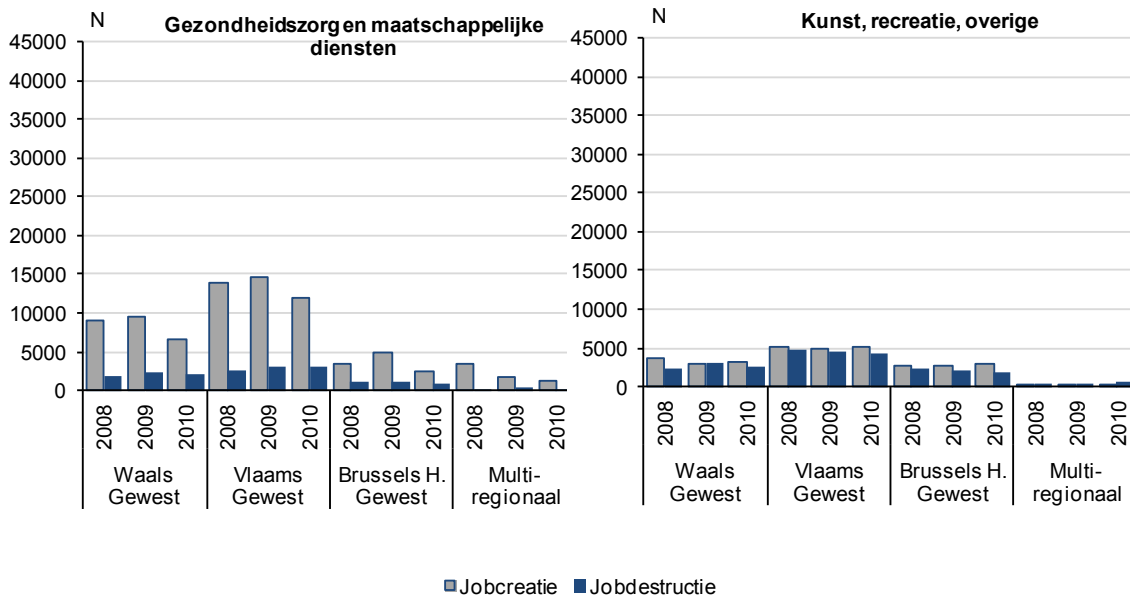
Niet-commerciële diensten

De niet-commerciële dienstverlening laat zich amper beïnvloeden door de conjuncturele context. De sector omvat openbaar bestuur, onderwijs, gezondheidszorg en maatschappelijke diensten. Meer dan economische factoren spelen sociale, contextgebonden en zelfs economisch-stabiliserende overwegingen hier een doorslaggevende rol. Werkzekerheid is een typisch kenmerk, de jobdestructiegraad is bijgevolg beperkt. In combinatie met een aanhoudend hogere jobcreatie leidt dit tot een gestaag groeiende sector. Vooral bij gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (met onder meer de dienstencheque-activiteiten) is de jobcreatie hoog, waardoor de sector zeker in economisch neergaande jaren een compenserende rol speelt voor het jobverlies in de commerciële sectoren (Konings et al., 2012). Deze trend toont zich in het Vlaams, het Waals en het Brussels Gewest en is dus niet regiogebonden.

De **multiregionale werkgevers** verdienen een aparte vermelding. Multinationals, overheidsdiensten en de uitzendsector zijn oververtegenwoordigd in deze groep.⁸ Meer dan bij de uniregionale ondernemingen en organisaties speelt niet enkel de Belgische economische context, maar is de werkgelegenheidsdynamiek ook beïnvloed door internationale factoren en beleidskeuzes.

⁸ In het DynaM-databestand worden uitzendjobs niet bij de sector van de werkgever maar bij de uitzendsector geteld. De meeste uitzendbureaus hebben vestigingen in meerdere regio's, dus wordt hun jobdynamiek grotendeels in de multiregionale werkgeversgroep gemeten.

Figuur 6 Jobcreatie en –destructiestromen naar sector en regio (2008-2010). Vervolg

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Het beeld van de regio's is sterk beïnvloed door de sectoriële samenstelling van hun economie. De Waalse regio steunt sterk op de (niet-)commerciële dienstensector. De industrie is kleiner, maar huisvest wel enkele toekomstgerichte industrietakken zoals farmacie en chemie, en is in beperktere mate afhankelijk van 'oude' neergaande industrietakken zoals textiel of assemblage. De schokbestendigheid van de Waalse commerciële diensten en de aangehouden groei van de niet-commerciële diensten laat zich duidelijk zien. De Vlaamse economie steunt sterk op de industrie. Een aantal belangrijke industrietakken met neerwaartse gerichte jobdynamiek zetten een sombere stempel op het Vlaamse industriële beeld. De belangrijke vraagafhankelijke bouwsector verhoogt de conjunctuurgevoeligheid. De commerciële dienstensectoren dragen niet fundamenteel bij tot de veerkracht van de Vlaamse arbeidsmarkt. Enkel bij de niet-commerciële diensten overtreft de jobcreatie systematisch de jobdestructie. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een typische diensteneconomie met hoge, conjunctuurgevoelige jobturbulentie die zich zeer weerbaar toont en ook bij economische neergang in de positieve cijfers blijft.

Conclusie

Ondernemingsdynamiek vormt de ruggengraat voor een dynamische arbeidsvraag. Een actief samenspel van veel startende en stopzettende bedrijven vormt een natuurlijk proces van groei en vernieuwing van de economische structuur. Verouderde werkgevers, zij het omwille van wijzigende consumptiepatronen, verouderde productietechnieken of beperktere innovaties, maken plaats voor jonge toekomstgerichte ondernemingen. Hoge ondernemingsdynamiek leidt tot een dynamische arbeidsvraag met een hoge jobdynamiek, van zowel veel jobcreatie bij de groeiende bedrijven als jobdestructie bij de krimpende ondernemingen. Vertrekkend van de gedetailleerde DynaM-dataset belicht deze working paper de arbeidsmarktdynamiek in de Belgische regio's gedurende de periode 2008-2010.

Meer dan een op de drie (34%) loontrekkende jobs in België situeert zich bij een bedrijf of een organisatie met vestigingen over meerdere gewesten, een '**multiregionale onderneming**'. Het gaat enerzijds om grote publieke organisaties zoals openbare besturen en onderwijs, waar de werkgelegenheid zeer stabiel is en op korte termijn nauwelijks onderhevig aan conjunctuurveranderingen. Daarnaast zijn ook vele bedrijven uit de administratieve dienstverlening (waaronder de uitzendsector) multiregionaal. Deze ondernemingen vertonen de meest turbulente werkgelegenheid van de economie: ze vangen de eerste en zwaarste schokken op bij een economische terugval en reageren met een sterke jobcreatie zodra de economie weer aantrekt.

Deze working paper focust op de arbeidsmarktdynamiek in de **uniregionale bedrijven**: ondernemingen of organisaties waarvan alle arbeidsplaatsen in eenzelfde gewest gevestigd zijn. Hierdoor kunnen we minder inzoomen op de rol van de publieke sector of van de uitzendsector als zodanig.

Ondanks de structureel lagere werkzaamheid en hogere werkloosheid aan de aanbodzijde, **heeft de vraagzijde op de Waalse arbeidsmarkt de recente economische crisis beter doorstaan dan op de andere Belgische regio's**. Wallonië is een relatief kleine economie die sterk **steunt op de publieke sector**. Meer dan 40% van jobs bij een uniregionale Waalse werkgever situeert zich bij de publieke diensten. Hierdoor is de arbeidsmarkt minder gevoelig voor conjunctuurschommelingen. De sterke jobcreatie in de gezondheidszorg en recenter ook de dienstencheque-activiteiten, zorgt jaarlijks voor een gestage aangroei van de werkgelegenheid. Maar Wallonië vertoont ook **kenmerken van een jonge, dynamische arbeidsmarkt**: zowel de industrie als de commerciële dienstensectoren kennen een sterke ondernemingsdynamiek en een groot aandeel kleine en middelgrote ondernemingen. Deze zorgen voor veel turbulentie, met hoge starters- en stopzettingsgraden, maar tegelijk ook voor een sterke reële jobcreatie. Een aantal industriële takken zoals de chemie en farmacie vertonen hierdoor een opwaartse dynamiek, maar vooral in de bedrijfsondersteunende diensten en de handel creëren vele jonge ondernemingen en KMO's jaarlijks veel jobs. De combinatie van een grote publieke sector en een aantal dynamische industriële en commerciële sectoren maakt de Waalse arbeidsmarkt de voorbije jaren zeer weerbaar: zelfs tijdens de crisis worden meer jobs gecreëerd dan vernietigd en tijdens de economische heropleving laat de opwaarts gerichte jobdynamiek zich meteen weer voelen. Samen duiden deze vaststellingen op een jonge economie met heel wat groeipotentieel.

Het Vlaams Gewest drukt als grootste regio haar stempel op de Belgische economie. De hogere werkzaamheid en lagere werkloosheid weerspiegelen welvaart. Toch **waarschuwen verschillende factoren voor een mogelijk minder toekomstgerichte arbeidsmarkt**. Zo is de vraagzijde van de arbeidsmarkt **minder dynamisch** dan in de andere regio's. Het aandeel startende en het aandeel kleine ondernemingen, twee indicatoren voor een creatieve ondernemingsdynamiek, liggen onder het Belgische gemiddelde. De **jobcreatiegraad ligt in de meeste sectoren op een eerder laag niveau**, wat bij economische terugval sneller leidt tot een nettodaling van de werkgelegenheid en bij heropleving een remmend effect heeft op nettogroei. Bovendien steunt de Vlaamse economie meer dan de andere regio's op de industrie, waaronder enkele gevoelige takken zoals textiel of assemblage. Zo draagt ze ten volle de gevolgen van de neerwaarts gerichte groeibeweging van deze sector. De niet-commerciële diensten kunnen niet volledig compenseren, al zorgen ze ook in deze regio voor een gestage groei, vooral in de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening (dienstencheques). Het maakt de Vlaamse arbeidsmarkt **kwetsbaarder voor conjunctuurschokken** dan de andere regio's, wat zich vooral uit in een sterke jobdestructie tijdens laagconjunctuur. Dit alles leidt ertoe dat de Vlaamse arbeidsmarkt minder weerbaar is in tijden van neerwaartse groei en minder snel opveert bij opwaartse conjunctuur.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een kleine, dynamische en weerbare arbeidsmarkt. Meer dan 90% van de werkgelegenheid situeert zich in de dienstensectoren. De sterke aanwezigheid van commerciële diensten uit zich in de vele startende en stopgezette ondernemingen. Daarnaast huisvest de regio

een aantal grote organisaties uit de gezondheidszorg, het onderwijs en het openbaar bestuur die weinig onderhevig zijn aan conjunctuurschommelingen. De Brusselse jobcreatie- en destructiegraden zijn hoog en dit leidt tot een sterke netto-aangroei van de werkgelegenheid. Naast conjunctuur spelen ook andere factoren, gaande van beleidsmaatregelen tot managementstrategieën van multinationale ondernemingen die rekening houden met hun reikwijdte over meerdere landen heen.

Bijlage 1 Methodologie

De DynaM-methode voor record linking

Cijfers over de demografie van ondernemingen (start en stopzetting, groei en krimp) en over jobcreatie en -destructie zijn zeer gevoelig voor de kwaliteit van de onderliggende data. Terwijl demografische gebeurtenissen in bevolkingsregisters meestal eenduidig te interpreteren zijn, is dit voor demografische gebeurtenissen in ondernemingsregisters veel minder het geval. Zo kunnen bedrijven samensmelten, opsplitsen of van (juridische) entiteit veranderen. Deze gebeurtenissen zorgen voor 'missing links' in de registratie van ondernemingen doorheen de tijd. Hierdoor weerspiegelen ruwe administratieve gegevens niet altijd de economische realiteit. Meer bepaald hebben 'missing links' een sterke opwaartse vertekening van statistieken over de dynamiek op de arbeidsmarkt tot gevolg: het aantal starters en stoppers wordt veel hoger geschat dan in werkelijkheid, en de jobcreatie en -destructie die ermee gepaard gaat eveneens.

Eurostat en OESO hebben aanbevelingen uitgewerkt om demografische gebeurtenissen van ondernemingen op systematische wijze te detecteren en te definiëren in overeenstemming met de economische realiteit (Eurostat/OECD, 2007). Een voorwaarde hiervoor is dat ondernemingen waarvan het ondernemingsnummer verandert of die betrokken zijn in een fusie- of splitsingsoperatie, opgespoord worden in de databank en hun records aan elkaar gekoppeld worden. Het doel van deze record linking is om de historiek van individuele ondernemingen te reconstrueren. Hiervoor worden links gelegd tussen zogenaamde predecessors en successors. Een predecessor-successor relatie kan het gevolg zijn van verschillende gebeurtenissen zoals een verandering van eigenaar, een fusie, een overname of andere herstructurering, of een verandering van ondernemingsnummer om administratieve of juridische redenen.

HIVA - KU Leuven en RSZ ontwikkelden een vernieuwende methode om een dergelijke record linking tot stand te brengen. De methode is uniek voor België en sluit aan bij recente inzichten uit Amerikaans en Scandinavisch onderzoek. Bij klassieke methodes voor record linking wordt enkel gebruik gemaakt van vrij algemene kenmerken zoals naam, locatie en economische activiteit van de onderneming. Een belangrijk nadeel van een dergelijke methode is dat ze blind is voor de grootte van de onderneming. Een klein aantal 'missing links' kan hierdoor een bijzonder grote vertekening opleveren voor de berekening van jobcreatie en -destructie. Bovendien laten klassieke methodes slechts gedeeltelijk toe om ondernemingen te koppelen die betrokken zijn in een fusie of splitsing.

De DynaM-methode voor record linking spoort relaties tussen predecessors en successors op aan de hand van de werknemers die ze tewerkstellen. De methode vertrekt van basissets van twee opeenvolgende kwartalen: deze bevatten alle koppels van ondernemingsnummers waarbij een cluster van minstens vijf werknemers 'verschuift' van de ene onderneming naar de andere. Wanneer deze werknemerscluster een bepaalde (absolute en relatieve) drempelwaarde overschrijdt, wordt een relatie gelegd tussen een predecessor en een successor. De relaties worden vervolgens geanalyseerd en ingedeeld volgens de aard van de demografische gebeurtenis.

Dankzij de record linking kunnen betrouwbare statistieken worden opgesteld over de start en stopzetting van werkgevers. Hierbij worden 'schijnbare' starters en stopzettingen, die louter het gevolg zijn van administratieve of juridische wijzigingen, geëlimineerd. Vervolgens kan ook het aantal jobs dat door starters en stopzettingen wordt gecreëerd en vernietigd nauwkeurig worden becijferd. Record linking laat ook toe demografische gebeurtenissen te detecteren waarbij meerdere ondernemingen betrokken zijn zoals fusies, overnames of splitsingen. Voor de berekening van jobcreatie en -destructie worden de werkgevers betrokken in één gebeurtenis samengevoegd tot één observatie-eenheid. Hierdoor wordt de jobreallocatie die enkel het gevolg is van administratieve of juridische wijzigingen, geëlimineerd.

De DynaM-methode voor record linking wordt beschreven in de DynaM working paper 'Employee flows to study firm and employment dynamics' (Geurts & Vets, 2011). Aan de hand van de Belgische data voor 2003-2009 illustreert de paper dat de werkelijke dynamiek van ondernemingen en van de werkgelegenheid tot 50% lager ligt dan op basis van ruwe administratieve data zou geconcludeerd worden.

De DynaM-cijfers

De basis van de DynaM-cijfers zijn de gegevens die de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten (RSZPPO) verzamelen via de Multifunctionele Aangifte (DmfA). Elk kwartaal geven werkgevers elektronisch de loon- en arbeidstijdgegevens van hun werknemers door. Hierdoor beschikken de RSZ en de RSZPPO over een administratieve databank waarin zowel werkgevers als werknemers geregistreerd zijn met een uniek identificatienummer. Een dergelijke linked employer-employee database is een uiterst geschikte bron om de dynamiek op de arbeidsmarkt in kaart te brengen. De data zijn van hoge kwaliteit: ten eerste omdat de aangiften verplicht zijn en er verschillende controlemechanismen bestaan die de juistheid van de gegevens garanderen, ten tweede omdat de aangiften elektronisch gebeuren via de identificatienummers van de werkgevers en de werknemers. Hierdoor is het risico op foutieve of ontbrekende gegevens zeer gering. De DynaM-data hebben betrekking op quasi 100% van de werkgevers en ruim 99% van de loontrekkende werkgelegenheid in België. Enkel de zeelieden ter koopvaardij zijn niet in de waarnemings sfeer opgenomen. Dit betreft echter maar een 10-tal werkgevers en ongeveer 1 150 werknemers. Zowel werkgevers onder de vorm van een rechtspersoon (vennootschappen) als werkgevers-natuurlijke persoon (zelfstandigen) zijn opgenomen en er is geen beperking op de grootte van de onderneming. DynaM beslaat hiermee de totale loontrekkende werkgelegenheid in de privésector en een groot deel van de publieke werkgelegenheid in België.

Analyse-eenheden

De observatie-eenheid voor de berekening van de DynaM-cijfers is **de werkgever**. Een werkgever is een onderneming die minstens één werknemer in dienst heeft tijdens de referentieperiode. Omdat DynaM enkel betrekking heeft op ondernemingen die werkgever zijn, wordt de term 'onderneming' vaak als synoniem voor 'werkgever' gebruikt. Voor de publieke sector gebruiken we de term 'organisatie'.

Een onderneming is de juridische eenheid die verbonden is met een uniek ondernemingsnummer dat wordt toegekend door de Kruispuntbank Ondernemingen (KBO). Elke werkgever, gekend bij RSZ of RSZPPO, is verbonden met één ondernemingsnummer. Deze juridische eenheid komt overeen met de Eurostat/OESO-definitie die wordt aanbevolen voor het opstellen van statistieken over de dynamiek van ondernemingen (Eurostat/OECD, 2007): *"The enterprise is the smallest combination of legal units that is an organisational unit producing goods or services, which benefits from a certain degree of autonomy in decision-making, especially for the allocation of its current resources. An enterprise carries out one or more activities at one or more locations. An enterprise may be a sole legal unit."* (Council Regulation (EEC) No 696/93 van 15 maart 1993). Veranderingen in de werkgelegenheid op het niveau van de individuele werkgever vormen de basis voor de berekening van alle DynaM-cijfers: zowel van starters en stopzettingen, groeiers en krimpers, als van jobcreatie en –destructie.

Een onderneming (of 'werkgever' of 'organisatie') kan op een enkele plaats gevestigd zijn of meerdere **vestigingen** met personeel bezitten. De cijfers van DynaM worden berekend op het niveau van de volledige onderneming in België, en niet op het niveau van de lokale vestiging. Dit betekent dat de start of sluiting van een lokale vestiging van een grotere onderneming niet geteld wordt als een starter of een stopzetting. Ook jobcreatie en –destructie worden berekend op het niveau van de onderneming. In België heeft 97% van de werkgevers slechts één vestiging. Voor de meeste ondernemingen valt het niveau van de onderneming dus samen met dat van de vestiging.

Voor statistieken over de dynamiek van de arbeidsmarkt heeft de keuze van het analyiseniveau een belangrijke impact op de resultaten. Op vestigingsniveau wordt er immers meer dynamiek waargenomen dan op het niveau van de onderneming. DynaM volgt de aanbevelingen van Eurostat/OECD (2007), die de onderneming aanbeveelt als analyse-eenheid voor het opstellen van statistieken over de dynamiek van bedrijven en van de jobs die daarbij gecreëerd of vernietigd worden.

Een job is synoniem voor een arbeidsplaats bij een werkgever die wordt ingevuld door een werknemer. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen voltijdse en deeltijdse jobs. Werknemers kunnen een job uitoefenen bij meerdere werkgevers. Daardoor zijn er in België iets meer jobs dan werknemers. In teksten van DynaM worden de termen 'jobs' en 'werknemers' vaak als synoniemen gebruikt, omdat deze in de praktijk meestal samenvallen.

Wanneer de werknemer zich in een bijzondere situatie bevindt, wordt zijn arbeidsplaats soms wel als een job geteld en soms niet. We geven hier een aantal situaties die vragen kunnen oproepen bij de interpretatie van de DynaM-cijfers. Arbeidsplaatsen van werknemers die afwezig zijn wegens ziekte, verlof of tijdelijke werkloosheid worden wel geteld als jobs. Arbeidsplaatsen van werknemers in voltijdse loopbaanonderbreking of tijdskrediet worden niet geteld als jobs. Arbeidsplaatsen ingevuld door uitzendkrachten worden geteld als jobs van het uitzendkantoor en niet van de onderneming waar ze effectief werken. Meer gedetailleerde informatie vindt u in de inleiding van de RSZ-brochures over de Loontrekkende tewerkstelling, zie <http://www.rsz.fgov.be/nl/content/statistics/publications/employment.html>.

Jobreallocatie: creatie en destructie

Jobcreatie en –destructie worden gemeten als veranderingen in het aantal arbeidsplaatsen op het niveau van de individuele werkgever. Voor de jaargegevens van DynaM wordt gekeken naar het verschil tussen het aantal jobs op 30 juni van jaar t en 30 juni van jaar $t-1$. Als het aantal arbeidsplaatsen in een onderneming op het eind van de periode groter is dan in het begin, is sprake van jobcreatie. Als het aantal jobs op het einde kleiner is dan in het begin, is sprake van jobdestructie. De som van beide componenten, jobcreatie en -destructie, noemt men de totale jobreallocatie. Het verschil tussen beide componenten is de nettowerkgelegenheidsevolutie. DynaM volgt hiermee de berekeningswijze van Davis, Haltiwanger en Schuh (1996) die vandaag algemeen aanvaard is.

De cijfers over jobcreatie en -destructie meten **geen** gelijktijdige jobcreatie en –destructie in eenzelfde onderneming. Bijvoorbeeld: een bedrijf dat twintig arbeiders ontslaat en tien IT-medewerkers aanwerft, wordt geteld als een krimper met een destructie van tien jobs. De statistieken onderschatten dus (licht) de werkelijke jobcreatie en –destructie. Jobcreatie en –destructie is **niet** gelijk aan de in- en uitstroom van werknemers. Werknemers kunnen aangeworven worden of vertrekken zonder dat het aantal jobs in de onderneming verandert. Ook kan een bepaalde arbeidsplaats in de loop van het jaar door verschillende mensen worden bezet. Omdat jobcreatie en –destructie niet verbonden is met individuele werknemers, kan jobcreatie en -destructie niet ingedeeld worden naar persoonskenmerken (leeftijd, geslacht, ...) of andere kenmerken verbonden aan de individuele arbeidsovereenkomst (voltijds/deeltijds, arbeider/bediende/ambtenaar, loonniveau, ...).

De **jobcreatiegraad** is de procentuele verhouding tussen het aantal bijkomende jobs dat in een jaar werd gecreëerd door starters en groeiende ondernemingen (de brutojobcreatie) en het totaal aantal arbeidsplaatsen. De **jobdestructiegraad** is de procentuele verhouding tussen het aantal jobs dat in een jaar vernietigd werd door stopzettingen en krimpende ondernemingen (de brutojobdestructie) en het totaal aantal arbeidsplaatsen. Het **totaal aantal arbeidsplaatsen** wordt berekend als het gemiddelde van het totaal aantal arbeidsplaatsen in jaar $t-1$ en t . Dit is ongewoon. In tegenstelling tot traditionele maten, die de relatieve verandering meten ten opzichte van het aantal jobs in het basisjaar, en die relatieve maten opleveren tussen $-100%$ en $+\infty$, zijn de jobcreatie- en jobdestructiegraden daardoor symmetrische maten tussen $-200%$ en $+200%$. Voor relatief kleine evoluties ($\pm 20%$) liggen de graden dicht bij de uitkomsten van de traditionele berekeningswijze.

Startende en stopgezette werkgevers

Een startende werkgever is een nieuwe werkgever die nieuwe arbeidsplaatsen creëert. Startende werkgevers worden afgebakend op basis van kwartaaldata. Een startende werkgever heeft geen arbeidsplaatsen in het begin van het kwartaal en minstens één arbeidsplaats op het einde ervan. De start van een onderneming als werkgever kan plaats vinden enige tijd na de start van de economische activiteiten van een onderneming. De startersgraad is het percentage starters ten opzichte van het totaal aantal actieve werkgevers in een periode.

Een stopgezette werkgever is een bestaande werkgever waar alle arbeidsplaatsen worden vernietigd. Stopzettingen worden afgebakend op basis van kwartaaldata. Bij een stopzetting heeft een werkgever minstens één arbeidsplaats in het begin van het kwartaal, en geen op het einde ervan. De stopzetting van een onderneming als werkgever betekent niet noodzakelijk de stopzetting van alle economische activiteiten van de

onderneming. De stopzettingsgraad is het percentage stopzettingen ten opzichte van het totaal aantal actieve werkgevers in een periode.

Uniregionale en multiregionale werkgevers

De DynaM-cijfers worden berekend op het niveau van de onderneming. In de meeste gevallen bevindt deze onderneming zich op één locatie (97%) of heeft de onderneming verschillende vestigingen in hetzelfde gewest (2%). Dit zijn uniregionale werkgevers.

Een beperkt aantal ondernemingen (1,1%) bezit vestigingen in verschillende gewesten. Dit zijn multiregionale werkgevers. Het zijn doorgaans grote ondernemingen of organisaties: samen zijn ze goed voor 34% van het totaal aantal arbeidsplaatsen. Omdat jobcreatie en –destructie worden berekend op het niveau van de onderneming, worden deze cijfers voor multiregionale werkgevers gelokaliseerd in een ‘multiregionale categorie’.

Economische sectorindeling

Alle arbeidsplaatsen van een bepaalde werkgever worden toegewezen aan één enkele sector, de hoofdactiviteit van de werkgever. Dit is de activiteit met het hoogste omzetcijfer, of bij gebrek hieraan, de activiteit waaraan het grootste aantal werknemers deelneemt. De indeling gebeurt volgens de NACE-BEL 2008; dit is de Belgische nomenclatuur die in overeenstemming is met de Europese activiteitenindeling NACE Rev. 2. Meer info vindt u op <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/gegevensinzameling/nomenclaturen/nacebel/>.

Een belangrijke uitzondering vormen de jobs die worden ingevuld door uitzendkrachten. Deze worden alle geteld in de Uitzendsector (NACE 78) omdat ze enkel gekend zijn als werknemers van het uitzendkantoor en niet als werknemers van de onderneming waar ze werken.

De toewijzing van arbeidsplaatsen aan een economische activiteitssector kan op twee wijzen afwijken van deze die gebruikt wordt in de RSZ-tewerkstellingscijfers.

1. Een onderneming wordt voor de volledige referentieperiode aan één activiteitssector (de meest actuele) toegewezen. Zo worden de jobcreatie en –destructie, noch de netto-evoluties verstoord door sectorverschuivingen van ondernemingen in de loop van de referentieperiode. In de RSZ-tewerkstellingsstatistieken worden de arbeidsplaatsen gekoppeld aan de activiteitscode zoals die voor het gegeven kwartaal van toepassing was en moet bij de tewerkstellingsevolutie op sectorniveau wel rekening gehouden worden met klasseverschuivingen van individuele ondernemingen.
2. Voor de berekening van de jobreallocatie worden de door de record-linking gekoppelde werkgevers samengevoegd tot één observatie-eenheid. Deze nieuwe observatie-eenheid krijgt de activiteitscode van de belangrijkste werkgever aan het eind van de referentieperiode. Indien bijvoorbeeld bij een fusie van een industriële onderneming met een groothandelonderneming een nieuwe onderneming ontstaat die bij industrie wordt ingedeeld, dan wordt de volledige observatie-eenheid bij de industrie ingedeeld.

Ondernemingsgrootte

De ondernemingsgrootte van een werkgever wordt berekend als het gemiddelde van het aantal arbeidsplaatsen in het begin (30 juni jaar t-1) en op het einde (30 juni jaar t) van de betreffende periode. Enkel de ondernemingsgrootte van starters en stopzettingen wijkt hiervan af. De ondernemingsgrootte van starters is gelijk aan het aantal arbeidsplaatsen op 30 juni van jaar t. De ondernemingsgrootte van werkgevers die hun activiteiten stopzetten is gelijk aan het aantal arbeidsplaatsen op 30 juni van jaar t-1. DynaM volgt hiermee de berekeningswijze van Haltiwanger, Jarmin en Miranda (2010).

Referenties

- Bassanini A. & Marianna P. (2009), 'Looking Inside the Perpetual-Motion Machine. Job and Worker Flows in OECD Countries', *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, OECD Publishing, nr. 95.
- Benedetto G., Haltiwanger J., Lane J. & McKinney K. (2007), 'Using Worker Flows to Measure Firm Dynamics', in *Journal of Business & Economic Statistics*, vol. 25, nr. 3, p. 299-313.
- Butani S.J., Clayton R.L., Kapani V., Spletzer J.R., Talan D.M. & Werking G.S. (2006), 'Business employment dynamics: tabulations by employer size', in *Monthly Labor Review*, vol. 129, nr. 2, February 2006.
- Davis J.S., Haltiwanger J.C. & Schuh S. (1996), *Job creation and destruction*, Cambridge/London.
- Eurostat/OECD (2007), *Eurostat - OECD Manual on Business Demography Statistics*, Luxembourg.
- Geurts K. & Vets P. (2011), *Employee flows to study firm and employment dynamics*, DynaM working paper, HIVA - KU Leuven, Leuven.
- Haltiwanger J., Jarmin R. & Miranda J. (2010), 'Who Creates Jobs? Small vs. Large vs. Young', *NBER Working Paper n° 16300*.
- Sadeghi A. (2008), 'The births and deaths of business establishments in the United States', in *Monthly Labor Review*, vol. 131, nr. 12, December 2008.

Bijlage 2 Cijfers en tabellen

Tabel B1 De binnenlandse loontrekkende werkgelegenheid naar regio en sector (2009)

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Vlaams Gewest		Waals Gewest		België	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Landbouw	550	0,1	22 800	1,1	6 200	0,6	29 600	0,8
Industrie	34 400	5,7	390 800	18,4	143 700	14,6	568 900	15,3
Bouw	15 400	2,5	126 800	6,0	63 700	6,5	205 900	5,5
Commerciële diensten	326 900	53,9	935 000	44,0	374 900	38,1	1 636 800	44,0
Niet-commerciële diensten	229 100	37,8	651 500	30,6	395 100	40,2	1 275 700	34,3
Totaal	606 300	100,0	2 127 000	100,0	983 500	100,0	3 716 900	100,0

Bron: Federaal Planbureau (Hermreg)

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010)

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevolutie %
België									
2008									
Landbouw, bosbouw en visserij	18 419	4 803	13,4	5,7	19,1	14,2	8,1	22,3	-3,2
Industrie	598 775	20 734	4,4	0,4	4,8	3,4	0,7	4,1	0,8
Bouw	209 949	30 614	8,2	3,3	11,4	5,9	3,2	9,1	2,3
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	797 523	96 621	6,8	2,3	9,1	5,1	2,3	7,4	1,8
<i>Informatie en communicatie</i>	82 062	5 319	7,9	1,6	9,5	3,7	1,0	4,7	4,8
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	137 092	8 592	3,0	0,9	3,9	2,4	0,6	3,0	0,9
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	14 064	3 936	8,3	6,3	14,6	4,9	4,0	8,9	5,7
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	403 826	32 432	7,6	1,5	9,1	3,8	1,3	5,1	4,1
Totaal commerciële diensten	1 434 566	146 900	6,8	1,9	8,7	4,4	1,8	6,2	2,5
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	943 441	5 701	2,6	0,0	2,6	1,2	0,0	1,2	1,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	431 205	12 391	6,0	0,9	6,9	1,0	0,3	1,3	5,6
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	113 941	24 574	7,7	2,8	10,5	6,0	2,8	8,7	1,8
Totaal niet-commerciële diensten	1 488 587	42 666	3,9	0,5	4,4	1,5	0,3	1,8	2,6
Totaal	3 750 295	245 717	5,4	1,2	6,6	3,2	1,1	4,4	2,2
2009									
Landbouw, bosbouw en visserij	19 078	4 912	17,0	8,4	25,3	10,0	5,2	15,3	10,1
Industrie	592 996	20 385	2,5	0,3	2,9	6,1	1,0	7,2	-4,3
Bouw	212 692	30 898	6,6	2,6	9,2	6,7	3,7	10,5	-1,2
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	834 083	95 669	5,2	2,0	7,2	5,8	2,3	8,1	-0,9
<i>Informatie en communicatie</i>	99 218	5 334	4,4	1,0	5,4	5,5	1,1	6,6	-1,2
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	138 182	8 597	2,3	0,7	3,0	3,4	0,7	4,0	-1,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	14 923	4 234	7,1	4,6	11,7	6,3	4,3	10,6	1,1
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	399 511	32 367	4,4	1,2	5,6	9,8	1,4	11,1	-5,5
Totaal commerciële diensten	1 485 917	146 201	4,7	1,6	6,3	6,5	1,8	8,5	-2,2
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	903 179	5 886	2,3	0,0	2,4	0,8	0,1	0,9	1,5
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	457 329	13 221	5,8	1,0	6,8	1,1	0,4	1,5	5,3
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	111 280	24 329	6,9	2,8	9,7	6,2	3,1	9,2	0,4
Totaal niet-commerciële diensten	1 471 787	43 436	3,8	0,5	4,3	1,3	0,4	1,7	2,6
Totaal	3 782 469	245 832	4,2	1,1	5,2	4,5	1,3	5,8	-0,5

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevolucie %
2010									
Landbouw, bosbouw en visserij	19 948	4 934	13,2	5,9	19,1	12,0	6,4	18,4	0,7
Industrie	568 440	19 953	2,5	0,4	2,9	5,0	0,8	5,8	-3,0
Bouw	212 402	31 206	7,2	2,6	9,8	6,0	3,5	9,5	0,3
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	831 269	94 673	5,5	2,0	7,5	5,1	2,1	7,2	0,3
<i>Informatie en communicatie</i>	96 621	5 283	3,7	1,0	4,7	5,4	1,2	6,6	-1,9
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	131 792	8 583	2,1	0,7	2,8	3,9	0,7	4,6	-1,8
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	19 230	7 456	5,9	4,0	9,9	5,1	3,3	8,4	1,5
<i>Administratieve, ondersteunende en gespeciali- seerde diensten</i>	449 227	30 303	9,7	1,6	11,3	3,3	1,2	4,5	6,8
Totaal commerciële diensten	1 528 138	146 298	6,3	1,7	8,1	4,5	1,7	6,1	1,9
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	913 223	5 928	1,8	0,1	1,9	1,1	0,1	1,1	0,8
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappe- lijke dienstverlening</i>	434 520	12 641	4,4	0,6	5,1	1,1	0,4	1,5	3,6
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige dien- sten, diversen</i>	114 828	24 318	7,5	2,7	10,2	5,7	2,6	8,4	1,9
Totaal niet-commerciële diensten	1 462 571	42 887	3,1	0,4	3,5	1,5	0,4	1,8	1,7
Totaal	3 791 497	245 278	4,6	1,1	5,7	3,5	1,2	4,7	1,0

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevoluitie %
Waals Gewest									
2008									
Landbouw, bosbouw en visserij	2 573	1 079	11,5	7,0	18,5	10,5	6,8	17,4	1,1
Industrie	119 304	5 805	5,6	0,9	6,4	3,7	0,8	4,5	1,9
Bouw	61 449	10 139	9,9	4,9	14,8	6,8	4,6	11,4	3,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	133 245	26 159	8,2	3,9	12,2	6,4	3,7	10,1	2,1
<i>Informatie en communicatie</i>	8 816	1 067	9,6	2,8	12,4	4,8	1,9	6,8	5,7
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	8 813	2 133	6,6	3,5	10,2	4,6	2,8	7,5	2,7
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	4 216	1 025	7,0	5,3	12,3	5,0	3,2	8,2	4,2
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	40 737	8 162	10,0	4,2	14,2	5,5	3,4	8,9	5,4
Totaal commerciële diensten	195 826	38 546	8,6	4,0	12,5	6,1	3,5	9,5	3,0
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	125 307	2 169	3,9	0,1	4,0	1,7	0,1	1,8	2,2
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	126 778	4 130	5,9	1,2	7,0	1,2	0,4	1,6	5,5
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	30 527	8 041	9,5	2,9	12,4	5,1	2,9	8,0	4,4
Totaal niet-commerciële diensten	282 611	14 340	5,4	0,9	6,3	1,8	0,5	2,3	3,9
Totaal	661 761	69 909	6,8	2,2	9,0	3,9	1,9	5,8	3,2
2009									
Landbouw, bosbouw en visserij	2 587	1 133	11,4	7,3	18,7	9,2	7,2	16,4	2,3
Industrie	118 010	5 739	3,5	0,6	4,1	6,0	1,2	7,2	-3,1
Bouw	62 415	10 292	8,5	3,7	12,1	7,6	5,6	13,2	-1,0
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	133 913	26 071	7,0	3,6	10,6	7,1	4,0	11,0	-0,5
<i>Informatie en communicatie</i>	7 875	1 050	7,6	2,6	10,2	6,0	3,7	9,7	0,5
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	10 047	2 137	5,5	2,8	8,3	5,1	2,4	7,6	0,8
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	4 411	1 090	6,7	4,2	10,9	6,2	3,5	9,7	1,2
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	41 586	8 233	7,2	3,3	10,4	6,5	2,9	9,4	1,0
Totaal commerciële diensten	197 832	38 581	7,0	3,4	10,4	6,8	3,6	10,4	0,0
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	127 998	2 245	3,1	0,1	3,2	1,8	0,1	1,8	1,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	136 307	4 615	5,8	1,2	7,0	1,3	0,5	1,7	5,3
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	28 715	7 758	7,3	3,1	10,4	6,3	4,2	10,6	-0,2
Totaal niet-commerciële diensten	293 019	14 618	4,8	0,9	5,7	2,0	0,7	2,6	3,1
Totaal	673 863	70 363	5,6	1,9	7,4	4,6	2,1	6,8	0,7

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevolucie %
2010									
Landbouw, bosbouw en visserij	2 714	1 158	10,9	7,4	18,3	8,0	6,2	14,1	4,1
Industrie	116 717	5 625	4,0	0,6	4,6	4,7	1,3	6,0	-1,4
Bouw	60 445	10 417	8,7	3,9	12,5	6,7	5,4	12,1	0,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	133 009	25 893	8,0	3,7	11,6	6,2	3,7	9,8	1,8
<i>Informatie en communicatie</i>	8 077	1 041	9,0	3,0	11,9	5,3	2,3	7,6	4,3
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	9 862	2 109	4,6	2,0	6,7	6,2	2,5	8,6	-2,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	4 934	1 626	5,4	3,9	9,3	5,8	3,4	9,1	0,1
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	53 512	8 181	10,8	3,4	14,2	5,4	2,2	7,6	6,6
Totaal commerciële diensten	209 393	38 850	8,5	3,5	12,0	5,9	3,2	9,1	2,9
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	133 975	2 295	3,0	0,2	3,2	1,9	0,1	2,1	1,1
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	125 075	4 355	4,5	0,7	5,2	1,3	0,5	1,8	3,4
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	29 958	7 759	7,7	3,0	10,7	5,3	3,1	8,4	2,3
Totaal niet-commerciële diensten	289 008	14 409	4,1	0,7	4,8	2,0	0,6	2,6	2,2
Totaal	678 277	70 459	5,9	1,9	7,8	4,1	2,0	6,1	1,7

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgemers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevoluitie %
Vlaams Gewest									
2008									
Landbouw, bosbouw en visserij	15 735	3 701	13,7	5,6	19,3	14,9	8,2	23,1	-3,7
Industrie	342 604	13 453	4,5	0,4	4,9	3,9	0,7	4,6	0,3
Bouw	123 454	18 582	7,7	2,6	10,3	5,5	2,6	8,1	2,2
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	377 043	57 965	8,5	2,8	11,3	6,1	2,9	9,0	2,3
<i>Informatie en communicatie</i>	32 694	2 792	10,4	2,2	12,6	3,7	1,4	5,1	7,4
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	20 538	5 281	8,0	3,6	11,6	4,1	2,3	6,4	5,2
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	6 063	2 061	9,1	7,8	16,9	5,0	5,2	10,2	6,7
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	118 493	17 555	10,3	2,7	13,0	4,7	2,1	6,8	6,2
Totaal commerciële diensten	554 830	85 654	9,0	2,8	11,8	5,6	2,6	8,2	3,6
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	203 898	2 537	2,8	0,1	2,9	1,3	0,1	1,4	1,5
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	219 308	6 368	5,6	0,8	6,3	0,9	0,2	1,2	5,1
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	43 383	11 137	8,3	3,8	12,1	7,4	3,7	11,1	0,9
Totaal niet-commerciële diensten	466 589	20 042	4,6	0,7	5,3	1,7	0,5	2,2	3,2
Totaal	1 503 211	141 432	6,6	1,6	8,2	4,1	1,6	5,7	2,5
2009									
Landbouw, bosbouw en visserij	16 320	3 756	18,0	8,6	26,6	10,2	5,0	15,2	11,4
Industrie	329 755	13 192	2,6	0,3	2,9	6,9	1,3	8,2	-5,3
Bouw	123 883	18 667	6,3	2,2	8,5	6,4	2,9	9,4	-0,8
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	379 906	57 205	6,4	2,4	8,7	7,3	2,9	10,3	-1,5
<i>Informatie en communicatie</i>	34 960	2 812	6,3	1,3	7,7	6,3	1,4	7,7	0,0
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	20 901	5 304	6,5	2,6	9,1	4,7	2,6	7,3	1,9
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	6 653	2 263	8,1	5,8	13,9	6,5	4,9	11,3	2,6
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	121 682	17 497	7,8	2,1	9,9	6,5	2,4	8,8	1,0
Totaal commerciële diensten	564 101	85 081	6,7	2,3	9,0	7,0	2,7	9,7	-0,7
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	206 898	2 607	3,6	0,1	3,8	1,2	0,3	1,5	2,3
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	229 952	6 519	5,6	0,7	6,3	0,9	0,4	1,3	5,0
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	43 905	11 344	7,4	3,6	11,0	7,0	3,5	10,5	0,5
Totaal niet-commerciële diensten	480 754	20 470	4,9	0,7	5,6	1,6	0,6	2,2	3,4
Totaal	1 514 813	141 166	5,3	1,4	6,8	5,2	1,8	7,0	-0,3

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevolucie %
2010									
Landbouw, bosbouw en visserij	17 064	3 749	13,6	5,7	19,4	12,6	6,4	19,0	0,4
Industrie	316 097	12 892	2,6	0,4	3,0	5,6	0,8	6,4	-3,5
Bouw	123 313	18 835	7,3	2,3	9,5	5,6	2,5	8,1	1,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	373 695	56 317	6,7	2,4	9,1	6,4	2,6	9,0	0,1
<i>Informatie en communicatie</i>	32 215	2 768	5,0	1,4	6,4	6,5	1,8	8,3	-1,9
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	20 748	5 305	6,2	2,9	9,2	4,5	2,7	7,2	2,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	8 844	3 819	6,8	4,4	11,2	5,1	3,6	8,6	2,6
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	137 095	16 336	8,9	2,2	11,1	5,1	2,0	7,1	4,0
Totaal commerciële diensten	572 595	84 545	7,1	2,4	9,5	6,0	2,4	8,4	1,1
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	206 406	2 549	3,2	0,0	3,2	1,4	0,1	1,5	1,8
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	223 135	6 291	4,7	0,6	5,3	1,1	0,3	1,4	3,9
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	45 203	11 361	7,9	3,5	11,5	6,5	3,2	9,7	1,8
Totaal niet-commerciële diensten	474 743	20 201	4,4	0,6	5,0	1,7	0,5	2,2	2,8
Totaal	1 503 811	140 222	5,4	1,4	6,8	4,6	1,5	6,1	0,7

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevoluitie %
Brussels Hoofdstedelijk Gewest									
2008									
Landbouw, bosbouw en visserij	90	21	5,6	0,0	5,6	8,9	3,3	12,2	-6,7
Industrie	15 761	1 249	4,9	1,4	6,2	4,9	2,1	7,0	-0,8
Bouw	12 027	1 825	8,4	4,9	13,3	7,1	5,5	12,6	0,7
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	70 871	11 582	7,5	3,5	11,0	5,9	3,7	9,7	1,3
<i>Informatie en communicatie</i>	16 131	1 385	11,2	2,3	13,4	4,9	1,4	6,3	7,2
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	19 622	1 089	6,6	0,9	7,5	2,0	0,8	2,8	4,7
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	3 621	840	8,6	5,0	13,6	4,8	2,8	7,6	6,0
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	44 507	6 411	9,8	2,8	12,6	5,5	2,8	8,3	4,2
Totaal commerciële diensten	154 751	21 307	8,4	2,9	11,3	5,2	2,8	8,0	3,3
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	69 823	893	2,9	0,2	3,0	1,7	0,1	1,8	1,2
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	45 142	1 807	6,2	1,7	7,9	1,8	0,6	2,4	5,5
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	28 730	5 249	6,9	2,4	9,3	5,8	2,3	8,1	1,2
Totaal niet-commerciële diensten	143 695	7 949	4,7	1,1	5,8	2,6	0,7	3,3	2,5
Totaal	326 323	32 351	6,6	2,1	8,7	4,1	2,0	6,0	2,7
2009									
Landbouw, bosbouw en visserij	107	21	6,5	5,6	12,1	4,7	0,0	4,7	7,5
Industrie	17 804	1 225	3,7	1,3	5,0	5,0	2,0	7,0	-2,0
Bouw	11 418	1 874	6,7	4,2	10,9	8,9	7,3	16,2	-5,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	70 655	11 503	6,2	3,5	9,7	7,2	4,0	11,2	-1,5
<i>Informatie en communicatie</i>	15 724	1 393	7,8	2,0	9,7	8,5	2,2	10,6	-0,9
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	20 776	1 074	4,1	0,7	4,8	3,7	0,6	4,4	0,4
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	3 668	873	5,5	3,1	8,5	6,0	4,3	10,3	-1,8
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	44 409	6 343	7,0	2,1	9,1	7,1	3,0	10,1	-1,0
Totaal commerciële diensten	155 230	21 186	6,3	2,6	8,9	6,8	3,1	9,9	-1,0
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	60 417	926	2,7	0,1	2,8	1,7	0,1	1,9	0,9
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	49 218	2 002	7,9	2,2	10,1	1,8	0,5	2,3	7,9
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	27 449	5 084	7,1	2,4	9,5	5,4	2,4	7,8	1,6
Totaal niet-commerciële diensten	137 084	8 012	5,4	1,3	6,8	2,5	0,7	3,2	3,6
Totaal	321 642	32 318	5,8	2,0	7,8	4,9	2,2	7,1	0,7

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevolucie %
2010									
Landbouw, bosbouw en visserij	147	23	0,7	1,4	2,0	25,3	3,4	28,7	-26,6
Industrie	15 514	1 159	3,5	1,0	4,5	5,0	2,5	7,5	-3,0
Bouw	11 036	1 829	7,1	3,9	11,0	9,0	7,1	16,1	-5,1
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	68 677	11 246	6,7	3,9	10,6	5,6	4,2	9,9	0,7
<i>Informatie en communicatie</i>	14 216	1 347	6,6	1,7	8,3	7,1	2,7	9,8	-1,5
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	17 516	1 053	3,9	0,8	4,7	4,1	0,9	5,0	-0,3
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	5 164	1 978	4,6	3,4	8,1	4,7	2,8	7,5	0,6
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	50 772	5 342	10,3	3,0	13,4	5,3	2,6	7,9	5,5
Totaal commerciële diensten	156 344	20 966	7,5	3,1	10,6	5,5	3,1	8,6	2,0
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	58 487	964	3,1	0,3	3,4	3,4	0,4	3,7	-0,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	45 423	1 899	4,1	1,3	5,5	1,6	0,5	2,1	3,4
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	28 032	4 997	8,6	2,0	10,5	4,8	2,3	7,0	3,5
Totaal niet-commerciële diensten	131 942	7 860	4,6	1,0	5,6	3,0	0,8	3,9	1,8
Totaal	314 981	31 837	6,1	2,1	8,2	4,6	2,3	6,8	1,4

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevolutie %
Multiregionale werkgevers									
2008									
Landbouw, bosbouw en visserij	22	2	0,0	0,0	0,0	4,7	120,9	125,6	-125,6
Industrie	121 108	227	2,8	0,0	2,8	1,5	0,1	1,5	1,3
Bouw	13 019	68	4,4	0,0	4,4	4,9	0,0	4,9	-0,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	216 365	915	2,9	0,0	2,9	2,1	0,1	2,2	0,8
<i>Informatie en communicatie</i>	24 421	75	1,9	0,0	1,9	2,4	0,0	2,4	-0,5
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	88 120	89	0,6	0,0	0,6	1,8	0,0	1,8	-1,2
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	165	10	4,2	3,6	7,9	0,0	11,5	11,5	-3,6
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	200 090	304	5,1	0,0	5,1	2,5	0,0	2,5	2,6
Totaal commerciële diensten	529 161	1 393	3,3	0,0	3,3	2,2	0,0	2,2	1,1
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	544 414	102	2,1	0,0	2,1	1,0	0,0	1,0	1,1
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	39 977	86	8,2	0,1	8,3	0,3	0,0	0,3	8,1
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	11 302	147	2,6	0,0	2,6	3,1	0,0	3,1	-0,5
Totaal niet-commerciële diensten	595 693	335	2,5	0,0	2,5	1,0	0,0	1,0	1,6
Totaal	1 259 001	2 025	2,9	0,0	2,9	1,6	0,0	1,6	1,3
2009									
Landbouw, bosbouw en visserij	64	2	1,6	0,0	1,6	1,6	0,0	1,6	0,0
Industrie	127 428	229	1,4	0,0	1,4	4,4	0,0	4,4	-3,0
Bouw	14 976	65	1,6	0,0	1,6	4,0	0,0	4,1	-2,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	249 610	890	2,2	0,0	2,2	2,3	0,1	2,3	-0,1
<i>Informatie en communicatie</i>	40 660	79	0,9	0,0	0,9	3,5	0,0	3,5	-2,6
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	86 459	82	0,5	0,0	0,5	2,7	0,0	2,7	-2,3
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	192	8	12,0	0,0	12,0	10,9	0,0	10,9	1,0
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	191 835	294	1,1	0,0	1,1	13,1	0,0	13,2	-12,1
Totaal commerciële diensten	568 754	1 353	1,5	0,0	1,5	6,1	0,0	6,1	-4,7
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	507 867	108	1,6	0,0	1,6	0,2	0,0	0,2	1,3
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	41 852	85	4,4	0,0	4,4	0,8	0,0	0,8	3,6
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	11 212	143	3,0	0,1	3,1	4,3	0,1	4,4	-1,3
Totaal niet-commerciële diensten	560 931	336	1,8	0,0	1,8	0,4	0,0	0,4	1,5
Totaal	1 272 152	1 985	1,6	0,0	1,6	3,4	0,0	3,4	-1,8

Tabel B2 Jobcreatiegraad en jobdestructiegraad naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Aantal jobs N	Aantal werkgevers N	Groeier %	Jobcreatiegraad Starter %	Totaal %	Krimper %	Jobdestructiegraad Stopzetter %	Totaal %	Netto- jobevolucie %
2010									
Landbouw, bosbouw en visserij	23	4	34,8	0,0	34,8	0,0	0,0	0,0	34,8
Industrie	120 113	277	0,8	0,0	0,8	3,9	0,0	3,9	-3,1
Bouw	17 609	125	1,4	0,2	1,6	4,6	1,5	6,2	-4,5
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	255 889	1 217	2,1	0,0	2,1	2,4	0,1	2,5	-0,3
<i>Informatie en communicatie</i>	42 114	127	0,8	0,0	0,8	4,1	0,0	4,1	-3,3
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	83 667	116	0,4	0,0	0,4	3,4	0,0	3,4	-3,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	288	33	11,1	0,0	11,1	4,5	0,3	4,9	6,3
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	207 849	444	9,8	0,3	10,1	1,0	0,1	1,1	9,1
Totaal commerciële diensten	589 806	1 937	4,5	0,1	4,6	2,2	0,1	2,2	2,4
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	514 356	120	0,8	0,0	0,8	0,5	0,0	0,5	0,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	40 888	96	2,9	0,0	2,9	0,2	0,1	0,3	2,6
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	11 635	201	3,0	0,1	3,1	6,2	0,0	6,2	-3,0
Totaal niet-commerciële diensten	566 878	417	1,0	0,0	1,0	0,6	0,0	0,6	0,5
Totaal	1 294 428	2 760	2,6	0,1	2,7	1,7	0,1	1,7	0,9

Tabel B3 Startende en stopgezette ondernemingen naar regio en sector (2008-2010)

	Starters N	Stopzettingen N	Startersgraad in %	Stopzettingsgraad in %
België				
2008				
Landbouw, bosbouw en visserij	672	615	14,0	12,8
Industrie	1 095	1 293	5,3	6,2
Bouw	4 197	3 513	13,7	11,5
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	10 977	10 960	11,4	11,3
<i>Informatie en communicatie</i>	789	619	14,8	11,6
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	743	619	8,6	7,2
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	702	447	17,8	11,4
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	3 523	2 968	10,9	9,2
Totaal commerciële diensten	16 734	15 613	11,4	10,6
Openbaar bestuur en Onderwijs	198	194	3,5	3,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	2 426	2 202	9,9	9,0
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	1 094	699	8,8	5,6
Totaal niet-commerciële diensten	3 718	3 095	8,7	7,3
Totaal	26 416	24 129	10,8	9,8
2009				
Landbouw, bosbouw en visserij	718	631	0,0	12,8
Industrie	984	1 346	4,8	6,6
Bouw	3 784	3 699	12,2	12,0
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	10 131	11 145	10,6	11,6
<i>Informatie en communicatie</i>	653	620	12,2	11,6
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	623	624	7,2	7,3
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	620	512	14,6	12,1
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	3 093	2 984	9,6	9,2
Totaal commerciële diensten	15 120	15 885	10,3	13,0
Openbaar bestuur en Onderwijs	190	199	3,2	3,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	1 304	806	9,9	6,1
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	2 431	2 299	10,0	9,4
Totaal niet-commerciële diensten	3 925	3 304	9,0	7,6
Totaal	24 531	24 865	10,0	10,1
2010				
Landbouw, bosbouw en visserij	642	646	13,0	13,1
Industrie	956	1 324	4,8	6,6
Bouw	3 977	3 550	12,7	11,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	10 203	10 496	10,8	11,1
<i>Informatie en communicatie</i>	603	602	11,4	11,4
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	647	604	7,5	7,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	656	553	8,8	7,4
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	3 266	3 036	10,8	10,0
Totaal commerciële diensten	15 375	15 291	10,5	10,5
Openbaar bestuur en Onderwijs	2 263	2 185	9,3	9,0
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	1 118	785	8,8	6,2
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	256	237	4,3	4,0
Totaal niet-commerciële diensten	3 637	3 207	8,5	7,5
Totaal	24 587	24 018	10,0	9,8

Tabel B3 Startende en stopgezette ondernemingen naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Starters N	Stopzettingen N	Startersgraad in %	Stopzettingsgraad in %
Waals Gewest				
2008				
Landbouw, bosbouw en visserij	185	130	17,1	12,0
Industrie	408	416	7,0	7,2
Bouw	1 556	1 311	15,3	12,9
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	3 332	3 245	12,7	12,4
<i>Informatie en communicatie</i>	174	141	16,3	13,2
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	206	169	9,7	7,9
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	186	112	18,1	10,9
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	973	770	11,9	9,4
Totaal commerciële diensten	4 871	4 437	12,6	11,5
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	62	58	2,9	2,7
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	689	649	8,6	8,1
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	381	214	9,2	5,2
Totaal niet-commerciële diensten	1 132	921	7,9	6,4
Totaal	8 152	7 215	11,7	10,3
2009				
Landbouw, bosbouw en visserij	180	161	0,0	14,2
Industrie	341	422	5,9	7,4
Bouw	1 447	1 389	14,1	13,5
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	3 144	3 299	12,1	12,7
<i>Informatie en communicatie</i>	132	153	12,6	14,6
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	171	156	8,0	7,3
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	165	128	15,1	11,7
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	855	791	10,4	9,6
Totaal commerciële diensten	4 467	4 527	11,6	11,7
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	60	56	2,7	2,5
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	449	243	9,7	5,3
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	704	689	9,1	8,9
Totaal niet-commerciële diensten	1 213	988	8,3	6,8
Totaal	7 648	7 487	10,9	10,6
2010				
Landbouw, bosbouw en visserij	174	149	15,0	12,9
Industrie	327	425	5,8	7,6
Bouw	1 522	1 322	14,6	12,7
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	3 192	3 082	12,3	11,9
<i>Informatie en communicatie</i>	142	126	13,6	12,1
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	148	165	7,0	7,8
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	174	148	10,7	9,1
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	945	787	11,6	9,6
Totaal commerciële diensten	4 601	4 308	11,8	11,1
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	688	618	8,9	8,0
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	351	242	8,1	5,6
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	112	84	4,9	3,7
Totaal niet-commerciële diensten	1 151	944	8,0	6,6
Totaal	7 775	7 148	11,0	10,1

Tabel B3 Startende en stopgezette ondernemingen naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Starters N	Stopzettingen N	Startersgraad in %	Stopzettingsgraad in %
Vlaams Gewest				
2008				
Landbouw, bosbouw en visserij	485	480	13,1	13,0
Industrie	588	752	4,4	5,6
Bouw	2 337	1 925	12,6	10,4
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	6 002	6 086	10,4	10,5
<i>Informatie en communicatie</i>	418	305	15,0	10,9
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	444	361	8,4	6,8
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	379	251	18,4	12,2
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	1 882	1 565	10,7	8,9
Totaal commerciële diensten	9 125	8 568	10,7	10,0
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	76	86	3,0	3,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	1 213	1 057	10,9	9,5
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	534	370	8,4	5,8
Totaal niet-commerciële diensten	1 823	1 513	9,1	7,5
Totaal	14 358	13 238	10,2	9,4
2009				
Landbouw, bosbouw en visserij	536	470	0,0	12,5
Industrie	544	795	4,1	6,0
Bouw	2 015	1 985	10,8	10,6
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	5 424	6 120	9,5	10,7
<i>Informatie en communicatie</i>	327	296	11,6	10,5
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	380	387	7,2	7,3
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	343	273	15,2	12,1
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	1 666	1 568	9,5	9,0
Totaal commerciële diensten	8 140	8 644	9,6	10,2
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	89	108	3,4	4,1
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	635	437	9,7	6,7
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	1 254	1 122	11,1	9,9
Totaal niet-commerciële diensten	1 978	1 667	9,7	8,1
Totaal	13 213	13 561	9,4	9,6
2010				
Landbouw, bosbouw en visserij	466	495	12,4	13,2
Industrie	542	774	4,2	6,0
Bouw	2 155	1 899	11,4	10,1
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	5 402	5 798	9,6	10,3
<i>Informatie en communicatie</i>	295	285	10,7	10,3
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	411	354	7,7	6,7
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	337	278	8,8	7,3
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	1 656	1 574	10,1	9,6
Totaal commerciële diensten	8 101	8 289	9,6	9,8
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	1 143	1 096	10,1	9,6
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	594	429	9,4	6,8
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	62	71	2,4	2,8
Totaal niet-commerciële diensten	1 799	1 596	8,9	7,9
Totaal	13 063	13 053	9,3	9,3

Tabel B3 Startende en stopgezette ondernemingen naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Starters N	Stopzettingen N	Startersgraad in %	Stopzettingsgraad in %
Brussels H. Gewest				
2008				
Landbouw, bosbouw en visserij	2	4	9,5	19,0
Industrie	98	122	7,8	9,8
Bouw	304	277	16,7	15,2
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	1 635	1 622	14,1	14,0
<i>Informatie en communicatie</i>	197	173	14,2	12,5
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	93	89	8,5	8,2
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	136	82	16,2	9,8
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	668	631	10,4	9,8
Totaal commerciële diensten	2 729	2 597	12,8	12,2
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	60	50	6,7	5,6
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	524	496	10,0	9,4
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	178	115	9,9	6,4
Totaal niet-commerciële diensten	762	661	9,6	8,3
Totaal	3 895	3 661	12,0	11,3
2009				
Landbouw, bosbouw en visserij	2	0	9,5	0,0
Industrie	99	125	8,1	10,2
Bouw	322	324	17,2	17,3
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	1 557	1 716	13,5	14,9
<i>Informatie en communicatie</i>	194	170	13,9	12,2
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	72	81	6,7	7,5
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	112	111	12,8	12,7
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	571	623	9,0	9,8
Totaal commerciële diensten	2 506	2 701	11,8	12,7
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	41	35	4,4	3,8
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	219	126	10,9	6,3
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	472	487	9,3	9,6
Totaal niet-commerciële diensten	732	648	9,1	8,1
Totaal	3 661	3 798	11,3	11,8
2010				
Landbouw, bosbouw en visserij	2	2	8,7	8,7
Industrie	85	121	7,3	10,4
Bouw	294	323	16,1	17,7
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	1 591	1 583	14,1	14,1
<i>Informatie en communicatie</i>	163	187	12,1	13,9
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	87	85	8,3	8,1
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	145	126	7,3	6,4
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	649	672	12,1	12,6
Totaal commerciële diensten	2 635	2 653	12,6	12,7
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	430	471	8,6	9,4
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	173	113	9,1	6,0
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	82	82	8,5	8,5
Totaal niet-commerciële diensten	685	666	8,7	8,5
Totaal	3 701	3 765	11,6	11,8

Tabel B3 Startende en stopgezette ondernemingen naar regio en sector (2008-2010). Vervolg

	Starters N	Stopzettingen N	Startersgraad in %	Stopzettingsgraad in %
Multiregionale werkgevers				
2008				
Landbouw, bosbouw en visserij	0	1	0,0	50,0
Industrie	1	3	0,4	1,3
Bouw	0	0	0,0	0,0
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	8	7	0,9	0,8
<i>Informatie en communicatie</i>	0	0	0,0	0,0
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	0	0	0,0	0,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	1	2	10,0	20,0
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	0	2	0,0	0,7
Totaal commerciële diensten	9	11	0,6	0,8
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	0	0	0,0	0,0
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	0	0	0,0	0,0
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	1	0	1,2	0,0
Totaal niet-commerciële diensten	1	0	0,3	0,0
Totaal	11	15	0,5	0,7
2009				
Landbouw, bosbouw en visserij	0	0	0,0	0,0
Industrie	0	4	0,0	1,7
Bouw	0	1	0,0	1,5
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	6	10	0,7	1,1
<i>Informatie en communicatie</i>	0	1	0,0	1,3
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	0	0	0,0	0,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	0	0	0,0	0,0
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	1	2	0,3	0,7
Totaal commerciële diensten	7	13	0,5	1,0
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	0	0	0,0	0,0
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	1	0	1,2	0,0
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	1	1	0,7	0,7
Totaal niet-commerciële diensten	2	1	0,6	0,3
Totaal	9	19	0,5	1,0
2010				
Landbouw, bosbouw en visserij	0	0	0,0	0,0
Industrie	2	4	0,7	1,4
Bouw	6	6	4,8	4,8
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	18	33	1,5	2,7
<i>Informatie en communicatie</i>	3	4	2,4	3,1
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	1	0	0,9	0,0
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	0	1	0,0	3,0
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	16	3	3,6	0,7
Totaal commerciële diensten	38	41	2,0	2,1
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	2	0	1,0	0,0
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	0	1	0,0	1,0
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	0	0	0,0	0,0
Totaal niet-commerciële diensten	2	1	0,5	0,2
Totaal	48	52	1,7	1,9

Tabel B4 Verdeling van de arbeidsplaatsen naar regio, ondernemingsgrootte en sector (2010)

	<50 jobs in %	50-199 jobs in %	>200 jobs in %	Totaal N
België				
Landbouw, bosbouw en visserij	85,5	11,9	2,6	19 948
Industrie	26,1	21,1	52,8	568 440
Bouw	66,3	18,2	15,5	212 402
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	<i>51,1</i>	<i>13,9</i>	<i>35,0</i>	<i>831 269</i>
<i>Informatie en communicatie</i>	<i>28,9</i>	<i>17,1</i>	<i>54,0</i>	<i>96 621</i>
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	<i>22,8</i>	<i>9,3</i>	<i>67,9</i>	<i>131 792</i>
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	<i>83,6</i>	<i>13,9</i>	<i>2,5</i>	<i>19 230</i>
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	<i>28,5</i>	<i>14,6</i>	<i>56,8</i>	<i>449 227</i>
Totaal commerciële diensten	41,0	13,9	45,1	1 528 138
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	<i>4,4</i>	<i>11,3</i>	<i>84,3</i>	<i>913 223</i>
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	<i>17,5</i>	<i>20,2</i>	<i>62,4</i>	<i>434 520</i>
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	<i>72,4</i>	<i>17,9</i>	<i>9,7</i>	<i>114 828</i>
Totaal niet-commerciële diensten	13,6	14,4	71,9	1 462 571
Totaal	29,9	15,4	54,7	3 791 497

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Tabel B4 Verdeling van de arbeidsplaatsen naar regio, ondernemingsgrootte en sector (2010). Vervolg

	<50 jobs in %	50-199 jobs in %	>200 jobs in %	Totaal N
Waals Gewest				
Landbouw, bosbouw en visserij	90,9	9,1	0,0	2 714
Industrie	34,3	23,3	42,4	116 717
Bouw	75,0	16,9	8,1	60 445
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	<i>77,7</i>	<i>11,7</i>	<i>10,6</i>	<i>133 009</i>
<i>Informatie en communicatie</i>	<i>62,1</i>	<i>27,5</i>	<i>10,3</i>	<i>8 077</i>
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	<i>71,8</i>	<i>6,6</i>	<i>21,6</i>	<i>9 862</i>
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	<i>77,6</i>	<i>18,1</i>	<i>4,3</i>	<i>4 934</i>
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	<i>60,4</i>	<i>20,0</i>	<i>19,6</i>	<i>53 512</i>
Totaal commerciële diensten	72,4	14,3	13,2	209 393
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	<i>12,7</i>	<i>26,4</i>	<i>60,9</i>	<i>133 975</i>
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	<i>25,0</i>	<i>20,3</i>	<i>54,7</i>	<i>125 075</i>
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	<i>81,9</i>	<i>14,7</i>	<i>3,5</i>	<i>29 958</i>
Totaal niet-commerciële diensten	25,2	22,5	52,3	289 008
Totaal	46,0	19,6	34,4	678 277

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Tabel B4 Verdeling van de arbeidsplaatsen naar regio, ondernemingsgrootte en sector (2010). Vervolg

	<50 jobs in %	50-199 jobs in %	>200 jobs in %	Totaal N
Vlaams Gewest				
Landbouw, bosbouw en visserij	84,8	12,1	3,1	17 064
Industrie	31,6	26,3	42,1	316 097
Bouw	70,5	19,8	9,6	123 313
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	71,3	17,1	11,6	373 695
<i>Informatie en communicatie</i>	48,7	22,2	29,1	32 215
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	79,4	14,9	5,7	20 748
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	91,0	5,9	3,0	8 844
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	49,3	23,5	27,2	137 095
Totaal commerciële diensten	65,4	18,7	16,0	572 595
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	8,0	28,3	63,6	206 406
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	13,7	22,6	63,7	223 135
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	78,1	16,5	5,4	45 203
Totaal niet-commerciële diensten	17,4	24,5	58,1	474 743
Totaal	43,8	22,1	34,1	1 503 811

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Tabel B4 Verdeling van de arbeidsplaatsen naar regio, ondernemingsgrootte en sector (2010). Vervolg

	<50 jobs in %	50-199 jobs in %	>200 jobs in %	Totaal N
Brussels H. Gewest				
Landbouw, bosbouw en visserij	64,8	35,2	0,0	147
Industrie	43,1	15,4	41,6	15 514
Bouw	69,3	19,1	11,5	11 036
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	62,5	16,6	20,9	68 677
<i>Informatie en communicatie</i>	44,1	32,2	23,7	14 216
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	33,5	30,6	35,9	17 516
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	77,1	22,9	0,0	5 164
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	48,8	26,8	24,3	50 772
Totaal commerciële diensten	53,6	23,1	23,3	156 344
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	10,7	8,8	80,5	58 487
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	28,9	18,1	53,0	45 423
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	75,4	17,1	7,5	28 032
Totaal niet-commerciële diensten	30,7	13,8	55,5	131 942
Totaal	44,1	18,7	37,2	314 981

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Tabel B4 Verdeling van de arbeidsplaatsen naar regio, ondernemingsgrootte en sector (2010). Vervolg

	<50 jobs in %	50-199 jobs in %	>200 jobs in %	Totaal N
Multiregionale werkgevers				
Landbouw, bosbouw en visserij	100,0	0,0	0,0	23
Industrie	1,7	5,9	92,4	120 113
Bouw	4,6	10,5	84,8	17 609
<i>Handel, vervoer en opslag, Verschaffen van accommodatie en maaltijden</i>	4,7	9,5	85,8	255 889
<i>Informatie en communicatie</i>	2,2	6,1	91,7	42 114
<i>Financiële activiteiten en verzekeringen</i>	0,8	3,7	95,5	83 667
<i>Exploitatie van en handel in onroerend goed</i>	76,7	23,3	0,0	288
<i>Administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten</i>	1,7	4,5	93,9	207 849
Totaal commerciële diensten	2,9	6,6	90,4	589 806
<i>Openbaar bestuur en Onderwijs</i>	0,1	0,7	99,2	514 356
<i>Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening</i>	2,1	8,6	89,3	40 888
<i>Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, diversen</i>	18,7	33,3	48,0	11 635
Totaal niet-commerciële diensten	0,6	2,0	97,4	566 878
Totaal	1,8	4,6	93,6	1 294 428

© Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en DynaM-belgium.org

Bibliografie

- Davis J.S., Haltiwanger J.C. & Schuh S. (1996), *Jobcreation and destruction*, Cambridge/London.
- Davies S. (2011), 'Regional resilience in the 2008-2010 downturn: comparative evidence from European countries', *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, rsr019.
- Federaal Planbureau (2011), *Regionale economische vooruitzichten 2010-2016*.
- Federaal Planbureau (2012), *De Belgische economische groei zou in 2012 uitkomen op 0,1%*, Perscommuniqué 10 februari 2012.
- Foster L., Haltiwanger J. & Krizan C.J. (2001), 'Aggregate productivity growth: Lessons from microeconomic evidence', in E. Dean, M. Harper & C. Hulten, *New developments in productivity analysis*, University of Chicago Press, Chicago, p. 303-418.
- Geurts K. (2010), *Jobcreatie en –destructie tijdens de crisis*, KEROSINE, Working Paper.
- Geurts K. & Ramioul M. (2009), *Jobcreatie en –destructie bij Vlaamse werkgevers*, KEROSINE, Working Paper.
- Geurts K. & Vets P. (2011), *Employee flows to study firm and employments dynamics*, DynaM working paper.
- Haltiwanger J., Jarmin R. & Miranda J. (2010), 'Who Creates Jobs?' Small vs. Large vs. Young', *NBER Working Paper*, n° 16300.
- Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (2008), 'Dynamiek van de bedrijven en van de gesalarieerde werkgelegenheid', in *Verslag 2008*, Brussel.
- Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (2010), *Verslag 2010*, Brussel.
- Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (2011), *Verslag 2011*, Brussel.
- Konings J., Persyn D. & Torfs W. (2012), *De impact van de crisis op de arbeidsmarkt in Vlaanderen*, VIVES - KU Leuven.
- Lawless M., (2012), *Job Creation and Destruction in Recession*, Central Bank of Ireland Economic Letter Series, Vol.2012, No.1.
- NBB (2012), *Economische indicatoren voor België*, wekelijkse publicatie 2012-02.
- NBB-INR (2012), *Regionale rekeningen 2003-2010*.
- OECD (2009), 'How do industry, firm and worker characteristics shape job and worker flows?', in *OECD Employment Outlook 2009*, OECD, Paris, p. 117-163.
- Simmie J. & Martin R. (2010), 'The economic resilience of regions: towards an evolutionary approach', *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, vol. 3, p. 27-43.
- Vanderbiesen W. & Jacobs M. (2012), *Interregionale en grensoverschrijdende mobiliteit in België*, WSE Report, 2012.